KÜRD xalqı mübariz və qəhrəman xalqdır
H.Əliyev

DÎPLOMAT

www.Diplomata-kurdi.com

№ 09 (157), 12 - 18 mart, Adar - sal 2012
Ji meha şûbatê sala 2003-a tê weşandin

Həftəlik İctimai-siyasi qəzet
Rojnama heftename civakî û sîyasî

Qiyməti, Hêjaye, 40 qəpik

Bilirsən, nə etmiş kürdlər bir zaman?
Qurtarmış İslamı çox ağır dardan!

Qədim Avropanın xaçpərəstləri,
Yüz illər sındırmış göy məscidləri.

Müsəlman keçmişin öyrənsə əgər,
Kürdün dərgahına daim baş əyər.

Səbahəddin Eloğlu

Gürcüstan Prezidenti Mixail Saakaşvilinin şərəfinə rəsmi ziyafət verilmişdir

Səh. 2

Nêçîrvan Barzanî bi fermî ji bo serokwezîriyê hate erkdarkirin

КРГ поздравляет курдов с годовщиной Мартовского восстания

Səh. 15

AZƏRBAYCAN MƏNBƏLƏRI KÜRD XALQI HAQQINDA

Səh. 4

Səh. 12

Mesrûr Barzanî: Dewleta kurdî mafekî me yê sirûştî ye

Səh. 8-9

Simko inqilabının Kürdüstan və Azərbaycan tarixində önəmi və rolu

Səh. 3

DÜMBÜLÜ KÜRD TAYFASINDAN OLAN FƏTƏLİ XAN XOYSKİ

Səh. 12

Demîrtaş Serokwezîrê Tirkî bi fermandayîna bombebaranê tawanbar kir

Səh. 11

HƏLƏPÇƏ FACİƏSİ HEÇ ZAMAN UNUDULMAYACAQ

Səh. 13

Kılıçdaroğlu: "Siyasi həyatımı bu ölkə üçün fəda etməyə hazıram"

Səh. 6

Ax, Helepçe!

Səh. 12

BDP biryar da Newroza îsal 10 roj bin

Gürcüstan Prezidenti Mixail Saakaşvilinin şərəfinə rəsmi ziyafət verilmişdir

Prezident İlham Əliyevin adından ölkəmizdə rəsmi səfərdə olan Gürcüstan Prezidenti Mixail Saakaşvilinin şərəfinə rəsmi ziyafət verilmişdir.

"Bizim şəxsi və dövlətlərarası münasibətlərimiz gözəl tarixə malikdir və dostluğa, qardaşlığa, qarşılıqlı dəstəyə əsaslanır", - deyən Prezident İlham ƏLİYEV əmin olduğunu bildirdi ki, bu münasibətlərin gözəl gələcəyi vardır.

Prezident İlham Əliyev səfər çərçivəsində müzakirə olunan məsələlərə toxunaraq dedi ki, danışıqlarda ikitərəfli münasibətlərin gündəliyi, regional və beynəlxalq məsələlər müzakirə olunub.

Gürcüstan ilə Azərbaycan arasında münasibətlərin gələcəyi ilə bağlı tam qarşılıqlı anlaşmanın olduğunu deyən dövlətimizin başçısı qeyd etdi ki, bu münasibətlərin möhkəm əsası vardır. Bundan əlavə, xalqlarımız arasında sıx qonşuluq tarixi mövcuddur və müstəqillik illərində bu münasibətlər daha da möhkəmlənib.

"Budəfəki danışıqlar zamanı ikitərəfli münasibətlərin gələcək prioritetləri müəyyənləşdirilib və əminəm ki, əməkdaşlığın müsbət nəticələri gələcəkdə daha da çoxalacaq", - deyən Prezident İlham Əliyev iki ölkə arasında nəqliyyat və enerji təhlükəsizliyi ilə bağlı layihələrdən danışdı. Bildirdi ki, bu istiqamətlərdə səylər nə qədər sıx əlaqələndirilsə həmin layihələrin uğuru o qədər çox olacaqdır.

Azərbaycanın və Gürcüstanın beynəlxalq təşkilatlarda bir-birini daim dəstəklədiyini deyən dövlətimizin başçısı ikitərəfli münasibətlərin nadir xarakter daşıdığını bildirdi.

Gürcüstana və gürcü xalqına böyük hörmətlə yanaşdığını deyən Prezident İlham Əliyev vurğuladı ki, Gürcüstan böyük ənənələri, zəngin mədəniyyəti və qədim tarixi olan ölkədir. Azərbaycanın Gürcüstanın əldə etdiyi uğurlara sevindiyini deyən dövlətimizin başçısı qeyd etdi ki, uğurlu inkişaf yalnız səylərin sıx birləşməsi nəticəsində mümkündür. "Azərbaycan və Gürcüstan iki dost və iki qardaşdır. Belə olub, belədir və belə də olacaq", - deyə Prezident İlham Əliyev vurğuladı.

Gürcüstan Prezidenti Mixail SAAKAŞVİLİ ölkələrimiz arasında mövcud münasibətlərdən danışdı, xalqlarımızın bir-birinə olan hörmət hisslərinin tarixdən qaynaqlandığını diqqətə çatdırdı.

Azərbaycan xalqının ümummilli lideri Heydər Əliyevin ölkəmiz qarşısındakı xidmətlərini yüksək qiymətləndirən Prezident Mixail Saakaşvili onunla

görüşlərini xatırladı.

Hər səfərində Azərbaycanda böyük dəyişikliklərin şahidi olduğunu, ölkəmizdə gedən inkişafın onu sevindirdiyini deyən Gürcüstan Prezidenti Azərbaycanın gözəl perspektivə malik ölkə olduğunu bildirdi. Gürcüstan dövlətinin başçısı Azərbaycanın BMT-nin Təhlükəsizlik Şurasına üzv seçilməsini ölkəmizin gələcək uğurlarından xəbər verdiyini dedi. Vurğuladı ki, Azərbaycandakı inkişaf Heydər Əliyev siyasətinin Prezident İlham Əliyev tərəfindən uğurla davam etdirilməsi sayəsində mümkün olub. "Bu gün Gürcüstanın belə sürətlə inkişaf etməsini Azərbaycanın dəstəyi olmadan təsəvvür etmək mümkün deyil", - deyən Prezident Mixail Saakaşvili Azərbaycanın Gürcüstana çətin məqamlarda köməyini xatırlatdı və gürcü xalqının bunu heç vaxt unutmadığını vurğuladı. "Əminəm ki, Azərbaycan sonadək güclü və müstəqil dövlət olacaqdır", - deyən Prezident Mixail Saakaşvili Azərbaycan-Gürcüstan dostluğunun gələcək nəsillərə ötürüləcəyinə inandığını diqqətə çatdırdı.

İlham Əliyev Tofiq Bəhrəmov adına Respublika Stadionunda həyata keçirilən əsaslı təmir və yenidənqurma işlərinin gedişi ilə tanış olmuşdur

Prezidenti İlham Əliyev Tofiq Bəhrəmov adına Respublika Stadionunda həyata keçirilən əsaslı təmir və yenidənqurma işlərinin gedişi ilə tanış olmuşdur.

Tofiq Bəhrəmov adına Stadionda görülən işlərlə bağlı dövlətimizin başçısına məlumat verildi. Bildirildi ki, ümumi sahəsi 85 min 700 kvadratmetr olan stadionda əsaslı təmir və yenidənqurma işlərini Koreya Respublikasının "Samhoa" şirkəti həyata keçirir. 29 min 870 tamaşaçı yeri olan stadionda daha 2500 yer artırılacaq və nəticədə tamaşaçı yerlərinin sayı 31 min 200-ə çatacaqdır. Burada "ailə otağı" adlanan 16 xüsusi otaq inşa olunacaqdır.

Təzə inşa olunan tribunanın alt hissəsində 4 komanda üçün eyni vaxtda soyunub-geyinmə otağı tikilir. Tribunada mətbuat üçün kompyuterlərlə təchiz ediləcək 500 nəfərlik xüsusi yer ayrılacaqdır. Burada, eyni zamanda, 500 nəfər üçün VİP yerlər təşkil olunacaq və VİP restoran fəaliyyət göstərəcəkdir.

Stadiondakı oturacaqların tamamilə yenidən qurulacağı qeyd olundu. Bunun üçün bütün oturacaqların alt hissələrinin təzədən betonlandığı bildirildi. Stadionun su, kanalizasiya və işıqlandırma sistemləri tamamilə yenidən qurulacaqdır.

FİFA-nın və UEFA-nın standartlarına uyğun olaraq stadionun hasarı boyu hər biri 250 nəfərlik yeni sanitariya qovşaqları inşa edilir. Stadionda əlavə olaraq üç yarımstansiyanın inşa ediləcəyi nəzərdə tutulur. Köhnə işıq dirəkləri söküləcək, yeni işıqlandırma sistemi oturacaqların üstündə xüsusi qurğulara birləşdiriləcəkdir. Oturacaqların üst hissəsini saxlamaq üçün 12 metr dərinlikdə dirəklər svalyarla bərkidiləcəkdir. Hər biri 200 tona qədər yükə davamlı olan bu dirəklər, 90 ton yük götürəcəkdir.

Tikintidə əsasən Koreya və yerli inşaat materiallarında istifadə olunur. Yeni quraşdırılacaq konstruksiyanın üstü Almaniya istehsalı olan membran qatı ilə örtüləcəkdir. Stadionun girişində turniketlər qurulacaqdır. Əlavə tikinti işlərindən sonra meydandakı qaçış zolaqları yenilənəcək, meydanın ot örtüyünün alt hissəsində drenajlar və isitmə sistemləri quraşdırılacaq, ot örtüyü təzələnəcəkdir. Stadion əlavə kamera sistemləri ilə təchiz ediləcəkdir.

Həyata keçirilən əsaslı təmir və yenidənqurma işlərinin gedişi ilə yaxından tanış olan Prezident İlham Əliyev müvafiq tapşırıqlarını verdi.

İlham Əliyev Fransanın mədəniyyət və kommunikasiya nazirinin başçılıq etdiyi nümayəndə heyətini qəbul etmişdir

Prezident İlham Əliyev Fransa Respublikasının mədəniyyət və kommunikasiya naziri Frederik Mitteranın başçılıq etdiyi nümayəndə heyətini qəbul etmişdir.

Dövlət başçısı Azərbaycan ilə Fransa arasında əlaqələrin müxtəlif istiqamətlərdə, o cümlədən mədəniyyət sahəsində uğurla inkişaf etdiyini vurğuladı. Mədəniyyətlə bağlı keçirilən çoxsaylı tədbirlərə toxunan Prezident İlham Əliyev əlaqələrimizin sürətli inkişafında bu tədbirlərin önəmini qeyd etdi. Dövlətimizin başçısı Azərbaycanın Fransada təqdimatı çərçivəsində mədəniyyət sahəsi ilə bağlı keçirilən tədbirlərin əhəmiyyətini vurğuladı. Prezident İlham Əliyev Bakıda təşkil olunacaq sərginin də bu sahədə əlaqələrimizin daha da möhkəmləndirilməsinə xidmət edəcəyini dedi. Dövlətimizin başçısı Fransa Respublikasının mədəniyyət və kommunikasiya naziri Frederik Mitteranın ölkəmizə səfərinin əməkdaşlığımızın daha da genişləndirilməsi işinə xidmət edəcəyinə ümidvar olduğunu bildirdi.

Ölkəmizə səfərindən məmnunluğunu bildirən Fransa Respublikasının mədəniyyət və kommunikasiya naziri Frederik Mitteran dedi: "Cənab Prezident, qəbula görə Sizə minnətdaram, atanız Heydər Əliyevin layiqli davamçısı kimi Sizinlə görüşümdən böyük şərəf duyuram".

Nazir Azərbaycanın birinci xanımı, Heydər Əliyev Fondunun prezidenti Mehriban Əliyevanın mədəniyyət sahəsindəki fəaliyyətini yüksək qiymətləndirərək onun təşəbbüsü ilə Fransada keçirilən təqdimat tədbirlərinin Azərbaycanın tanınmasında böyük rol oynadığını qeyd etdi. Bakıda keçiriləcək "Fransa inciləri. Fransız incəsənəti Renessansdan bu günədək" sərgisinin də Heydər Əliyev Fondunun təşəbbüsü və dəstəyi ilə təşkil olunduğunu vurğulayan Frederik Mitteran ölkələrimiz arasında mədəniyyət sahəsində əməkdaşlığın bir sıra istiqamətlərdə genişləndirməyin zəruriliyini bildirdi.

FƏTƏLİ XAN İSGƏNDƏRXAN OĞLU XOYSKİ, DÜMBÜLÜ KÜRD TAYFASINDAN OLAN MƏŞHUR AZƏRBAYCAN KÜRDÜDÜR. O, AZƏRBAYCAN CÜMHURİYƏTİNİN BAŞ NAZİRİ OLMUŞDUR

Əvvəli ötən sayımızda

Rusiyada 1917-ci il Fevral inqilabından sonra yaranmış əlverişli şəraitdə onun dərhal geniş siyasi fəaliyyətə qoşulması da həmin sahədə artıq zəngin təcrübə qazanmasından irəli gəlmişdi. O, 1917-ci ilin martında Bakıda yaradılmış Milli Müsəlman Şurası müvəqqəti İcraiyyə Komitəsinin üzvü seçilir. Həmin ilin aprelində isə Bakıda çağırılmış Ümumqafqaz Müsəlmanları Qurultayında iştirak edir.

1918-ci il fevralın 23-də Tiflisdə Zaqafqaziya qanunvericilik orqanı olan Ümumrusiya Müəssislər Məclisinə seçilmiş deputatlardan ibarət Zaqafqaziya seymi fəaliyyətə başlayır. Seymin müsəlman fraksiyasına F.Xoyski də daxil idi.

1918-ci il aprelin 22-də Zaqafqaziya Seymi müstəqil Zaqafqaziya Federativ Respublikasını yaratdı. Aprelin 26-da yaradılmış yeni Zaqafqaziya hökumətində F.Xoyski ədliyyə naziri vəzifəsini tutdu. Lakin Zaqafqaziya Federasiyası da nə xarici, nə də daxili siyasətdə elə bir mühüm dəyişikliyə nail ola bilmədi, daha doğrusu, çox mürəkkəb siyasi vəziyyətdə Zaqafqaziyanın üç əsas millətinin iradəsini ifadə etməyə qadir olmadığını nümayiş etdirdi. 1918-ci il mayın 26-da son iclasına toplaşmış Seymi gürcü nümayəndələri tərk edərək Gürcüstanın istiqlaliyyətini elan edirlər. Mayın 27-də F.Xoyskinin də daxil olduğu Seymin azərbaycanlı deputatları Azərbaycan Milli Şurasını yaradırlar. Mayın 28-də Milli Şura Azərbaycanın istiqlaliyyəti haqqında bəyannaməni elan edir və hökuməti təşkil etməyi F.Xoyskiyə tapşırır. Həmin gün F.Xoyskinin təqdimatı ilə Nazirlər Şurasının tərkibi təsdiq edilir.

May ayının 30-da o zamankı dünyanın 20-yə yaxın əsas mərkəzlərinə aşağıdakı məzmunda radioteleqram göndərilir: "Xarici işlər nazirinə. Gürcüstanın çıxması və Zaqafqaziya Federativ Respublikasının dağılması ilə Azərbaycan Milli Şurası 1918-ci il mayın 28-də Şərqi və Cənubi Zaqafqaziyadan ibarət olan Azərbaycanın istiqlaliyyətini elan etmiş, Azərbaycan Respublikasını yaratmışdır. Deyilənləri nəzərinizə çatdıraraq, zati-alinizdən bu barədə hökumətinizə xəbər verməniz rica edirəm. Milli hökumətim müvəqqəti olaraq Yelizavetopol şəhərində yerləşir. İmza Xoyski, Azərbaycan Respublikası Nazirlər Şurasının sədri".

Azərbaycan hökumətinin ilk addımlarından biri 1920-ci il iyunun 4-də Osmanlı imperatorluğu ilə "Sülh və dostluq" müqaviləsi imzalaması oldu. Bu müqavilə ilə Türkiyə Azərbaycanın müstəqilliyini tanıyan ilk xarici dövlət kimi ona hərbi yardım göstərdi. Sonralar bu müqavilənin zəruriliyi Fətəli xan Xoyskinin 1918-ci il dekabrın 7-də Azərbaycan parlamentinin açılışındakı nitqində belə şərh edilirdi: "Türkiyə Azərbaycan sülhnaməsinin bir maddəsinə görə məmləkətimizə nə vaxt lazım olsa, hüququmuzun müdafiəsi üçün türklər bizə bir qədər əsgər verməli idilər. Ona görədir ki, darda qaldıqda bu çarəyə tənəssül edildi.

Bizim xaricdən qüvvə almaq üçün başqa millət və dövlətə müraciət etməyimiz bəzi şəraitdən mümkün deyildi: müraciət etsəydik də bir nəticə hasil olmazdı, ona görə də dindaş və millətdaşımız olan Türkiyəyə müraciət edildi".

1918-ci il iyunun 16-da Milli Şura və hökumət Gəncəyə köçdü. İyunun 17-də isə Milli hökumət o zaman türklərlə münasibətdə yaranmış gərginliyi aradan qaldırmağa müvəffəq oldu. Həmin gün Milli Şuranın Gəncədə keçirilən iclasında Azərbaycan Milli Şurasının buraxılması, bütün qanunverici və icra hakimiyyətinin Azərbaycan müvəqqəti hökumətinin əlində cəmləşdirilməsi haqda iki mühüm qərar qəbul edildi. Milli Şura F.Xoyskinin müxtəlif partiyaların nümayəndələrindən təşkil etdiyi yeni hökuməti təsdiq etdi. Hökumət proqramı ilə çıxış edən F.Xoyski bildirdi ki, onun başlıca vəzifəsi Azərbaycanın azadlıq və istiqlaliyyəti uğrunda mübarizə aparmaqdır. F.Xoyskinin rəhbərliyi ilə Azərbaycan hökuməti ilk növbədə dövlət aparatının təşkili işini davam etdirir. Nazirlər Şurası və ayrı-ayrı nazirliklərin aparatı yaradılır. İyunun 19-da Azərbaycan ərazisində hərbi vəziyyət elan olunur. İyunun 27-də Azərbaycan dili dövlət dili elan edilir. Avqustun 11-də hərbi mükəlləfiyyət haqqında qanun qəbul olunur. Bir sözlə, paytaxt Bakıya köçürülənə qədər F.Xoyski hökuməti ölkənin iqtisadi və siyasi həyatı ilə bağlı bir sıra mühüm tədbirlər də həyata keçirmişdi (poçt-teleqraf, pul məsələsi və s.). Hökumətin bu dövrdəki fəaliyyətini F.Xoyski obrazlı şəkildə "təlatüm içərisində qayalar arasında nazik taxta qayıqda gedən gəmiçinin vəziyyətinə" bənzətmiş və göstərmişdi ki, gərək həmin gəmiçi vəziyyətində bulunan hökumət qayığını elə aparmalı idi ki, daşa dəyib dağılmasın.

1918-ci ilin sentyabrın 15-də Bakı şəhəri azad edildikdən dərhal sonra, yəni sentyabrın 17-də ADR hökuməti Bakıya köçür. Bakı Azərbaycan dövlətinin paytaxtı elan olunur.

1918-ci il noyabrın 9-da F.Xoyskinin məruzəsi üzrə Azərbaycan hökuməti Azərbaycanın üçrəngli milli bayrağını təsdiq edir.

Məlum olduğu kimi, həmin dövrdə Azərbaycanda çox mürəkkəb bir vəziyyət yaranmışdı. Yəni, Birinci Dünya müharibəsində məğlub olmuş Türkiyə hökuməti 1918-ci il oktyabrın 30-da imzaladığı Mudros barışıcı əsasında öz qoşunlarını Azərbaycandan çıxarmış, noyabrın 17-də isə ingilislər Bakıya gəlmişdilər. Hələ daha əvvəl Ənzəlidə ingilis komandanlığı ilə aparılan danışıqlar heç bir müsbət nəticə verməmişdi.

Azərbaycan Milli Şurası belə çətin bir anda 1918-ci il noyabrın 19-dakı iclasında 120 nəfərdən ibarət Azərbaycan parlamenti yaratmaq haqqında hökumətin təqdim etdiyi qanun layihəsini bəyəndi.

Yeni yaradılmış Azərbaycan Respublikası parlamentinin 1918-ci il ilk iclasında F.Xoyski hökumətin çox mürəkkəb tarixi şəraitdə gördüyü işlər haqqında hesabat verir. Parlament hökumətin təşkilini və ona rəhbərliyi yenidən F.Xoyskiyə tapşırır. Dekabrın 26-da Fətəli xan hökumət proqramı və hökumətin tərkibi barədə parlamentdə çıxış edir. Bu hökumətdə F.Xoyski həm də xarici işlər naziri vəzifəsini tutur. 1919-cu ilin martında yaranmış böhranla əlaqədar F.Xoyski hökuməti istefaya çıxmışdı. Lakin F.Xoyski bundan sonra da siyasi fəaliyyətini davam etdirmişdi. Azərbaycan parlamentinin üzvü kimi, Fətəli xan siyasi, iqtisadi və maliyyə iclaslarının müzakirələrində yaxından iştirak edirdi. 1919-cu ilin dekabrında isə N.Yusifbəylinin təşkil etdiyi hökumətdə xarici işlər naziri vəzifəsini tutmuş və 1920-ci ilin aprel hadisələrinə qədər həmin vəzifədə çalışmışdı.

ADR-in süqutundan sonra Tiflis şəhərinə mühacirət etmiş F.Xoyski həmin il iyunun 19-da orada muzdlu erməni quldurları tərəfindən qətlə yetirilmişdi.

Yeri gəlmişkən, ADR-in tanınmış xadimlərindən biri X.Xasməmmədov 1933-cü ildə İstanbulda çıxan "Azərbaycan yurt bilgisi" jurnalında dərc etdirdiyi məqalə F.Xoyskini 28 mayın böyük qurbanı adlandırmış və böyük bir ümidlə bildirmişdi: "Şübhəsiz bir gün gələcək, Azəri türkləri də milli cümhuriyyətin bu fətrət (durğunluq) dövründən qurtulmuş olacaqdır. İştə o zaman hürr məmləkətimizin mədyun (borclu) və həqiqətli övladları, qürbət ellərin mətruk (tərk edilmiş) məzarıstanında istirahət edən mərhum Fətəli xanın baniyələrini, onun qəlbimizdə yaşayan əziz ruhu ilə bərabər milli yurda, çox görmüş və keçirmiş zavallı ölkəmizə nəql edəcək və şairin dediyi kimi ona kimsənin irişəməyəcəyi iftixarlı bir abidə dikəldəcəkdir".

Bunu bizim həm vicdanımız və həm də milli qürurumuz tələb etməkdədir" ("Dalğa" qəzeti, 18 may - 3 iyun, 1991-ci il).

F.Xoyskinin qohumları barədə. Yuxarıda göstərdiyimiz kimi, Fətəli xanın kiçik qardaşı Rüstəm xan da Azərbaycanın ictimai-siyasi həyatında mühüm rol oynamış şəxsiyyətlərdəndir. O, qardaşının təşkil etdiyi ilk hökumətdə dəftərxana müdiri təyin olunmuş, 1919-cu il yanvarın 1-dək bu vəzifədə qalmışdır. 1918-ci il dekabrın 22-də F.Xoyskinin üçüncü hökumət kabinəsində sosial-təminat naziri təyin edilmişdi. O, sonralar N. Yusifbəylinin təşkil etdiyi birinci (14.09.1919) kabinədə sosial təminat, ikinci (24.12.1919) kabinədə isə sosial təminat və səhiyyə nazirinin müavini olmuşdur.

1920-ci ilin aprelindən sonra Azərb. SSR Dövlət Plan Komitəsində hüquq məsləhətçisi işləmiş, ilin sonunda Moskvaya köçərək orada ailə həyatı qurmuş və müxtəlif dövlət vəzifələrində çalışmışdır. F.Xoyski 1948-ci ildə Moskvada vəfat etmiş Novodeviçye qəbiristanlığında dəfn olunmuşdur.

Mövsüm Əliyevin Rüstəm xan Xoyski haqqında yazdığı məqalədən aydın olur ki, Fətəli xanın böyük qardaşı Hüseynqulu xan ABŞ-a mühacirət etmişdir. Çünki əmisi haqqında məlumatları məhz Hüseynqulu xanın oğlu Zahid xan Xoylu 1989-cu il avqust ayının 18-də ona bildirmişdir.

"Aydınlıq" qəzetinin 1990-cı il 4 avqust tarixli sayında E.Ağamalıyevanın "Fətəli xanın yadigarı" adldı məqaləsi dərc olunmuşdur. Fətəli xan Xoyskinin qızı Tamara xanım Hüseynova — Xoyskaya Mirzə Davud Hüseynova ərə getmiş, 1938-ci ildə onun güllələnməsindən sonra 19 il həbsxanalarda, düşərgələrdə yaşamağa məcbur olunmuşdu. Tamara xanım yalnız 1955-ci ildə bəraət qazanaraq vətənə qayıtmış, 60-70-ci illərdə Azərbaycan Dövlət Plan Komitəsində işləmişdir

Sətri xəbərlər

* Avropa Parlamentində Suriya kürdlərinə dair konfrans keçiriləcək.
* İraqda keçirilən növbəti seçkilərdə kürd partiyaları vahid siyasi blok yaradacaqlar.
* Cənubi Kürdüstanın Süleymaniyyə şəhərində amerikalı müəllim şagirdi tərəfindən qətl edilmişdir. Mətbuat belə hesab edir ki, həmin müəllim müsəlmanlara xristian idealogiyasını təbliğ edirmiş.
* Türkiyə həbsxanalarında yüzlərlə daşatan uşaq həbsdədir. Həbsxanaların birində saxlanılan 8 kürd uşağı aclıq aksiyasına başlayıblar.
* Bolgariya və Kürdüstan muxtariyyatı arasında siyasi və iqtisadi əlaqələr genişlənir. Artıq kürd tələbələri Bolgariya universitetlərində təhsil almaq imkanları var. Həmçinin Bolgariya Kürdüstan iqtisadiyyatına investisiya qoymaq marağındadır.
* Fransada yaşayan kürd əsilli şairə Nazand Baqixani qadınlar üçün verilən ən ali mükafat – "Simona Landri" mükafatına layiq görülmüşdür. Xanım Baqixani uzun illər Avropa və kürd ictimayyəti arasında qadınlara qarşı törədilən zorakılıqla mübarizə aparmışdır, bu haqda bir sıra kitablar da nəşr etmişdir. Nazand xanım Fransada tanınmış ictimayi xadimlərimizdən biridir.
* Əhməd Davudoğlu: Türkiyə Suriya müxalifətinə silah yardımı edəcək.
* İraqın şimalında baş verən terror aktları nəticəsində 27 hərbiçi həlak olmuş, 5-i isə yaralanmışdır.
* İraqın vitse-prezidenti T.Əl-Haşimi: Mən Kürdüstanda qalacam.
* Liviyanın bir neçə əyaləti öz müstəqilliklərini elan etmişlər.
* Diyarbəkir (Aməd) çəhərində "Kürd dili" adlı konfrans keçirilmişdir.
* Almaniya tələbələr birliyinin bir çox üzvü bu ay Kürdüstanı ziyarət etmişlər, qonaqlar ölkənin gözəlliyinə, inkişafına valeh olmuşlar.
* Hollandiyada yaşayan mühacir kürdlər bəyanət veriblər ki, onları vətənləri Kürdüstana qaytarsınlar. Hal-hazırda bu məsələ ilə bağlı Kürdüstan hökuməti ilə danışıqlar aparılır.
* Martın 15-də Kürdüstanın paytaxtı Həvler şəhərində kürd gənclərinin Ümummilli konfransı keçiriləcək.
* Novruz bayramı zamanı Suriya kürdləri ölkə ərazisi çərçivəsində öz müxtariyyatlarını elan edəcəklər.
* Məsrur Barzani: Kürd xalqı müstəqilliyimizə hazır olan vaxt, müstəqilliyimizi elan edəcəyik.
* Azərbaycan, Türkiyə və İran öz dəmir yollarını birləşdirmək niyyətindədirlər. Bu birliyə İraq və Gürcüstanda qoşula bilər.
* Türkiyə hərbi hava qüvvələri yenidən Cənubi Kürdüstanın ərazilərini bombalamağa başlayıb
* İki kürd şəhəri – Həvler (İraq) və Urmiya (İran) arasında aviareyslər açılmışdır.

AZƏRBAYCAN MƏNBƏLƏRİ KÜRD XALQI HAQQINDA

Azərbaycanın azadlıqsevər, mübariz və adlı-şanlı şairi Xəlil Rza Ulutürk, müstəmləkə altında əzilən xalqlar haqqında belə demişdir: **"Planetin hər hansı bir guşəsində azad olmayan bircə millət, bircə fərd qalıbsa, mən öz səadətimi tam saya bilmərəm. Bəşəriyyətin ayrılmaz və qüdrətli bir qanadı olan qəhrəman Kürd millətinin azadlığı, dili, adət və gələcəklərini yaşatması uğrunda mübarizə aparması ürəyimcədir."**

Şair qəhrəman kürd xalqının inqilabi mübarizəsini yüksək qiymətləndirmiş, dərdinə acımış, onun mübarizəsinə bir çox şeirlər həsr etmişdir. Şair bu xalqın işıqlı gələcəyinə inanaraq yazır:

Hələ millətlər var ki,
Milliyəti danılır.
Köksündə dəvə qəlbi,
Fil ürəyi olsa da.
Müstəmləkə möhrüylə
Cırtdan kimi tanınır.
Hələ Həjar oxuyur:
-Kürdüstanım, dərdli Vətən,
Nalan Vətən!
Şər parçası bir vəhşinin
Pəncəsində qalan Vətən!

"Krasnodar qartalları" kitabı

Xəlil Rza qəhrəman kürd xalqının azadlıq mübarizəsinə və onların milli lideri General Molla Mustafa Barzaniyə rəğbətini belə vəsf etmişdir:

Mən gizlədə bilmərəm qranit qürurumu,
Əzəldən cəsurların, mərdlərin heyranıyam.
Topların qarşısında, tankların qabağında,
Daşla, yabayla çıxan kürdlərin heyranıyam.
Güclüdür fatehlərin topu, tankı, raketi,
Vulkanların üstündə cırtdanlar dura bilməz:
Prezidenti dağlarda səngər quran millətin,
Azadlıq amalını tanklar susdura bilməz!
Toplar susdura bilməz!

"Yeni zirvələr" kitabı

Xalqımızın çox sevimli insanpərvər, həqiqət tərəfdarı, demokrat **Xalq şairi Söhrab Tahirin** kürd xalqı haqqında çox yüksək fikirləri var. Onunla apardığım müsahibələrin birində, mən kürdlər ifadəsi işlədəndə, Söhrab müəllim mənim sözümü yarımçıq qoyaraq : "Sənə qurban olum, kürdlər demə, böyük kürd xalqı de və ya sadəcə kürd xalqı de. Sən kürd olsanda, mənim qədər kürd xalqını tanıya bilməzsən. 1946-cı ildə Şah bizi Kirmanşaha, Kürdüstanın şəhərlərindən birinə sürgün etdi. Orda kürd qardaşlarımız bizə o qədər qayğı ilə yanaşdılar ki, biz mühacirətdə olduğumuzu demək olaraq ki unutmuşduq.

Bir dəfə mən yoldaşlarımla Bisitun dağından qayıdırdıq, o zaman Kürdüstan Qurtuluş Ordusu ilə Şah ordusu arasında müharibə gedirdi. Gördüm bir kürd fədaisi, bir şah pastargahı (polisi) ilə ucadan danışır. Danışıqdan məlum oldu ki, kürd fədaisi öz 8-9 yaşlarında bir oğlan uşağını rastargaha verərək, beşatılanını ondan almaq istəyir. Lakin pastargah razı olmaq istəmir. Sonda pastargahı razı saldı, öz doğma oğlunu onun qucağına qoydu və beşatılanı ondan alıb, öpüb çiyninə asdı və dağlara qəhrəmanlar diyarı Kürdüstanın azadlığı uğrunda mübarizəyə getdi, ama öz oğlunu öpmədi, öz doğma oğlunu öpmədi. Mən inanıram belə övladları olan xalq, nəvaxtsa öz azadlığını, müstəqilliyini əldə edəcək."

-Azərbaycanın görkəmli şairi və alimi **Qasım Qasımzadə** "Qəzəbli dağlar" poemasını kürdlərin milli-azadlıq mübarizəsinə həsr etmişdir. Poemada deyilir ki, üsyançı və əyilməz bir qoca kürdü həbs edirlər. Qocanı döyüb ölümcül hala salırlar, ondan bir kəlmə qopara bilmirlər. O susur. Lakin:

Bu sükut söyləyir:

-Alçaq, yaramaz,
Ağalar bir yolluq eşidin bunu:
Qəzəbli dağlardan qoparmaq olmaz,
Qazi Məhəmmədin ölməz ruhunu!
Yenə öz gücünü toplayıb əgər,
Ona qılınc çəksə bütün fitnə-şər,
Kürdü dediyindən döndərə bilməz,
Məsəldir ki, polad sınar, əyilməz!

Qocanın oğlunun ömür-gün yoldaşı qucağında körpə uşaq, qaynatasına baş çəkməyə gəlir. Zindan rəisi bu dağ gözəlini həyətdə görüb, ona şit sözlər deyir və güman edir ki, onu yoldan çıxara biləcəkdir.

Keçirdi qəlbindən elə bu zaman,
Minbir çirkin əməl rəyisi zindan.
Lakin o bilmirdi o dağ gəlini,
Tutmuş başı üstə namusu bayraq.
Qaldırsa bircə yol iti əlini
Onun sinəsini parçalayacaq.
Lakin o bilmirdi, qara qaşını,
Kürdüstan gözəli nə üçün çatmış.
Neçə şərəfsizin kəsib başını,
Ərinin ayağı altına atmış.

Gəlin qaynatası ilə görüşür. Qocanın körpə oğlan nəvəsi babasının qollarındakı paslı zənciri dartır, onu açmaq üçün inad göstərir. Qoca nəvəsinin bu hərəkətindən fərəhlənir.

Qoca nəvəsini görüb inadkar,
Gün kimi açıldı qaşı-qabağı.
Dedi: -Bürünsə də dumana dağlar,
Zindana dönsə də vətən torpağı,
Nəslimiz igiddir, işimiz haqdır,
Əsarət zənciri qırılacaqdır.
Qızım, çəkinmirəm əsla ölümdən,
Oğlum qoymayacaq yerdə qanımı.
O da ələ keçsə, inanıram mən,
Nəvəm alacaqdır intiqamımı.

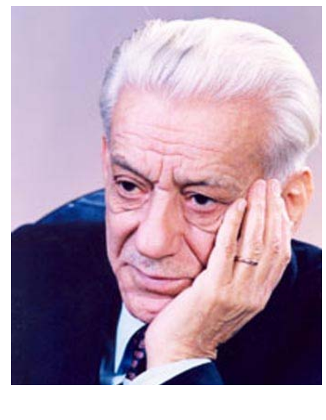

-Qəhrəman kürd xalqının ürək dostu, demokratiya carçısı, haqqı-ədaləti hər şeydən üstün tutan, Azərbaycanın görkəmli xalq şairi, türk xalqının böyük oğlu **Bəxtiyar Vahabzadə** kürd xalqının azadlıq mübarizəsinə biganə qalmamışdır. Şair ərəb əsgərlərinə üz tutub deyir:

Azadlıqdır,azadlıq,
Bu gün davası kürdün.
Əlçatmaz dağlar olmuş,
Doğulandan bu yerdə,
Yurdu-yuvası kürdün.

Kürd dağlara çəkilmiş,
Onun azadlığına
Xətər dəyməsin-deyə.
Kürd dağlara çəkilməz,
Dağlar kimi başını
Heç vaxt əyməsin-deyə.
Əyməkmi istəyirsən
Sən o vüqarlı başı?
Yox, yox! Bu mümkün deyil,
Ətəyindən tök daşı.

"İnsan və zaman" kitabından

Azərbaycanın sovetləşməsi və Qarabağın qara günləri

Cəmil HƏSƏNLİ
Tarix elmləri doktoru, professor

"Media forum" saytı tarixçi alim Cəmil Həsənlinin "Azərbaycanın sovetləşməsi və Qarabağın qara günləri (1920-1923)" araşdırmasını oxuculara təqdim edir.

Əvvəli ötən sayımızda

Həmin günlərdə Moskvada gizli danışıqlar aparan erməni nümayəndələrinə Rusiya sovet hökumətinə çatdırılmaq üçün Dağlıq Qarabağın Ermənistana birləşdirilməsi haqqında 1920-ci ilin aprel ayının 29-da keçirilmiş IX erməni qurultayının qərarı göndərilsə də, bu müraciətə əhəmiyyət verilmədi.

Sənədlərin araşdırılmasından aydın olur ki, yeni formalaşan Azərbaycan XKS-nin 1920-ci ilin may ayında belə bir dekreti olmayıb. Bu hadisənin daha çox 1921-ci ilin may ayında olması ehtimalı mümkündür. Çünkü həmin vaxt Ermənistan KP MK-nın plenumu 1921-ci ilin may ayının 23-də Hakop İoannisyanı Ermənistanın Dağlıq Qarabağda müvəkkili təyin etmişdi. Bu qeyri-qanuni addıma Azərbaycan tərəfinin hər hansı reaksiyasının olması mümkündür.

Lakin Ermənistan bu təyinatdan səssiz-küysüz geri çəkildiyindən və məsələ Qafqaz Bürosunun iyunun 3-də keçirilən plenumunun gizli müzakirəsinə keçirildiyindən Azərbaycan XKS-nin 1921-ci ilin may ayında Qarabağla bağlı hər hansı dekret verdiyinə Xalq Komissarlar Sovetinin dekretləri siyahısında rast gəlinmir.

* * *

Lakin Qarabağın həm dağlıq həm də aran hissəsinin bir inzibati idarəçilikdə birləşdirilməsi haqqında AK(b)P MK-nın Rəyasət Heyətinin 20 iyun tarixli qərarı Zaqafqaziya Diyar Komitəsinin 1923-cü ilin iyun ayının sonunda keçirilən plenumunda bəyənilmədi. Ona görə də 1923-cü ilin iyulun 1-də keçirilən AKP MK Rəyasət Heyətinin iclasında Azərbaycan Mərkəzi İcraiyyə Komitəsinə təklif edildi ki, Xankəndi mərkəz olmaqla Dağlıq Qarabağın muxtariyyəti məsələsini dekretləşdirsin. Mərkəzi Komitənin Rəyasət Heyətinin qərarına görə, dekretdə göstərilməli idi ki, Dağlıq Qarabağın sərhədləri və digər məsələlər xüsusi komissiya tərəfindən müəyyən ediləcək və icraiyyə komitəsi qurulana qədər Karakozov başda olmaqla 5 nəfərdən ibarət inqilab komitəsi, Manusyan başda olmaqla 5 nəfərdən ibarət vilayət partiya komitəsi yaranmalı idi.

Dağlıq Qarabağın sərhədlərini müəyyən etmək üçün Ə.Qarayevin sədrliyi ilə Karakozov, Sviridov, Çingiz İldırım və Dadaş Bünyadzadədən ibarət komissiya yaradılması təklif edilirdi. Komissiya 7 gün ərzində öz təkliflərini MK-nın Rəyasət Heyətinə verməli idi. İyulun 4-də bu təkliflər Azərbaycan Mərkəzi İcraiyyə Komitəsinin Rəyasət Heyətinin iclasında təsdiq edildi. Azərbaycan Mərkəzi İcraiyyə Komitəsinin qərarının birinci bəndində göstərilirdi: "Qarabağın dağlıq hissəsində mərkəzi Xankəndi olmaqla muxtar Qarabağ vilayəti yaradılsın".

Üç ilə yaxın davam edən hazırlıq işlərindən sonra, nəhayət, Azərbaycan Mərkəzi İcraiyyə Komitəsi 1923-cü ilin iyul ayının 7-də respublikanın tərkibində Muxtar Qarabağ Dağlıq Vilayətinin yaradılması haqqında dekret verdi.

Azərbaycan MİK sədrinin müavini Mir Bəşir Qasımovun və MİK-in katibi Mahmud Xanbudaqovun imzaladığı dekretdə göstərilirdi (Müxtəlif dillərə tərcümə edilmiş "Qarabağ: Real tarix. Faktlar. Sənədlər" kitabının müəllifləri Y.Mahmudov və K.Şükürov 1922-ci ilin avqustundan 1923-cü ilin dekabrına qədər Azərbaycan Mərkəzi İcraiyyə Komitəsinin katibi işləmiş Mahmud Fərəc oğlu Xanbudaqovu (1898-1937), 1922-1924-cü illərdə Azərbaycan K(b)P MK katibi işləmiş Eyyub Şirin oğlu Xanbudaqovla (1893-1937) səhv saldıqlarından dekretin Ə.M.Xanbudaqov (E.Ş.Xanbudaqov olmalıdır - C.H.) tərəfindən imzalandığını yazırlar): "Hansı formada təzahür edir etsin, milli zülmün və milli bərabərsizliyin aradan qaldırılması, milli düşmənçiliyin və nifrətin zəhmətkeşlərin beynəlmiləl həmrəyliyi ilə vahid ittifaq dövlətində xalqların qardaşcasına əməkdaşlığı ilə əvəz edilməsi fəhlə-kəndli inqilabının və sovet hakimiyyətinin əsas vəzifələrindən biridir. Bu vəzifəni yerinə yetirmək üçün Azərbaycan Sovetlərinin Mərkəzi İcraiyyə Komitəsi qərara alır: Dağlıq Qarabağın ermənilər yaşayan hissəsində Xankəndi qəsəbəsi mərkəz olmaqla Azərbaycan SSR-in tərkib hissəsi kimi muxtar vilayət təşkil edilsin".

Muxtar Qarabağ Dağlıq Vilayətinin yaradılması barədə Azərbaycan MİK-nin bu dekretindən iki həftə sonra vilayətin İnqilab Komitəsinin tərkibi MİK-nin Rəyasət Heyətinin və Azərbaycan XKS-nin birgə iclasında təsdiq edildi. A.Karakozovun sədrliyi ilə beş nəfərdən ibarət olan inqilab komitəsinə B.Bünyatov, Kostonyan, Kafiyev (Kafiyan - C.H.) və Çalyan daxil idilər. Eyni zamanda muxtar vilayətin əsasnaməsinin hazırlanıb başa çatdırılması işi iclasın qərarı ilə Karakozov, Bünyatov, Çalyan, Vareykis və Manusyandan ibarət komissiyaya tapşırıldı. A.Karakozova həvalə edildi ki, komissiyanın iclasını təşkil etsin və bir həftə müddətinə işi başa çatdırsın.

Muxtar vilayətin beş nəfərdən ibarət olan inqilab komitəsinin tərkibində yeganə azərbaycanlı olan Bəşir Bünyatovun iştirakı sırf formal xarakter daşıyırdı. Bunu az sonra, 1923-cü ilin yanvarında Şuşa qəzası İcraiyyə Komitəsinin sədri təyin edildikdən sonra o özü də hiss etməyə başladı və 1923-cü ilin sentyabrında S.Kirova məktubla müraciət edərək xahiş etdi ki, onu mənəvi məhvdən xilas etmək üçün Qarabağda tutduğu vəzifədən azad etsin.

O yazırdı: "Xüsusən ona görə ki, Qarabağda işlərin yenidən təşkilindən sonra məni orada saxlamağa heç bir zərurət yoxdur, zira əhalinin müsəlman hissəsi mənə satqına baxan kimi baxır".

* * *

Şuşa şəhər əhalisi Qarabağın dağlıq hissəsinə muxtariyyət verilməsinin qəti şəkildə əleyhinə idi. Hətta 1923-cü ilin əvvəllərində Şuşa şəhər əhalisinin toplantısında Bəşir Bünyatovun məruzəsindən sonra Bakıya göndərilmək üçün nümayəndə heyəti seçilmişdi ki, Qarabağın muxtariyyət məsələsində ciddi dəyişikliklər edilməsi məsələsini Mərkəzin qarşısında qaldırsın. Sergey Kirov həyəcanlı şəkildə A.Karakozov və Bəşir Bünyatovdan hesabat tələb edirdi və soruşurdu: "Təcili olaraq məlumat verin bu nə məsələdir".

Qarabağın muxtar vilayət hüdudlarından kənarda qalan əraziləri hesabına isə Ağdam, Cəbrayıl və yeni bir münaqişə mənbəyi kim Kürdüstan qəzaları yaradıldı. Halbuki az sonra, 1937-ci ildə SSRİ də keçirilən və nəticələri siyasi mülahizələrə görə ləğv edilən əhali sayımının nəticələri göstərdi ki, Azərbaycanda 10 878 nəfər kürd əhalisi yaşadığı halda Ermənistanda onların sayı 22 313 nəfər idi.

Elə Muxtar Qarabağ Dağlıq Vilayəti haqqında Azərbaycan Mərkəzi İcraiyyə Komitəsinin dekreti elan edilən gün Qarabağ muxtariyyətinin sərhədlərini müəyyən edən komissiyada MQDV ilə sərhəddə Kürdüstan muxtariyyətinin yaradılması ideyası səsləndirildi. Lakin iyul ayının 16-da keçirilən AK(b) MK-nın Rəyasət Heyətinin iclasında bu ideyadan imtina edildi və Kürdüstan qəzası yaradılmasına qərar verildi. İyulun 21-də Azərbaycan Mərkəzi İcraiyyə Komitəsi və respublika Xalq Komissarları Soveti bu qərarı təsdiq etdi.

Əgər Muxtar Qarabağ Dağlıq Vilayətinin yaradılması haqqında Azərbaycan Mərkəzi İcraiyə Komitəsinin dekretinə diqqət yetirilərsə, bu dekretlə RK(b)P MK-nın Qafqaz Bürosunun 5 iyul qərarı arasında mühüm bir ziddiyyət var. Qafqaz Bürosunun qərarında yazılırdı: "İnzibati mərkəzi muxtar vilayətin tərkibindəki Şuşa şəhəri olmaqla ona geniş vilayət muxtariyyəti verilsin". Azərbaycan Mərkəzi İcraiyyə Komitəsinin 7 iyul dekretində isə qeyd olunurdu ki, "Dağlıq Qarabağın ermənilər yaşayan hissəsində Xankəndi qəsəbəsi mərkəz olmaqla" muxtar vilayət yaradılsın. Bu ziddiyyət nə ilə bağlı idi?

Məsələ bundadır ki, iyul ayının 7-də Muxtar Qarabağ Dağlıq Vilayəti haqqında Azərbaycan Mərkəzi İcraiyyə Komitəsinin dekreti elan olunarkən Şuşa şəhərinin onun tərkibində olması nəzərdə tutulmamışdı. Yalnız həmin dekretdən iki həftə sonra, 1923-cü ilin iyul ayının 21-də Azərbaycan Mərkəzi İcraiyyə Komitəsinin Rəyasət Heyətinin və Xalq Komissarları Sovetinin birgə iclasında Dadaş Bünyadzadə Dağlıq Qarabağ üzrə komissiyanın məruzəsi ilə çıxış etdi və həmin məruzənin müzakirəsindən sonra 8 bənddən ibarət qərar qəbul edildi. Həmin qərarda göstərilirdi: a) Dağıdılmış Skobelevski rus kənd cəmiyyətinin azad torpaqları muxtar Qarabağın ərazisinə daxil edilsin; b) Şuşa şəhəri Muxtar Qarabağ Dağlıq Vilayətinə daxil edilsin.

Başqa səbəb də var. Şuşa yeni yaradılan muxtar vilayətin ərazisində yeganə şəhər idi və bu şəhərin əhalisini başlıca olaraq azərbaycanlılar təşkil edirdi. Ermənilər ehtiyat edirdilər ki, vilayət mərkəzi kimi Şuşa şəhərinin azərbaycanlılardan ibarət olması muxtar qurumda hakimiyyət orqanlarının onların nəzarətinə keçməsinə gətirib çıxara bilər. Məhz ona görə də onlar Qarabağda yeganə mərkəz ola biləcək bu şəhərə deyil, onun yaxınlığında azərbaycanlıların yaşadığı kənd tipli Xankəndi qəsəbəsinə üstünlük verdilər.

Ardı var

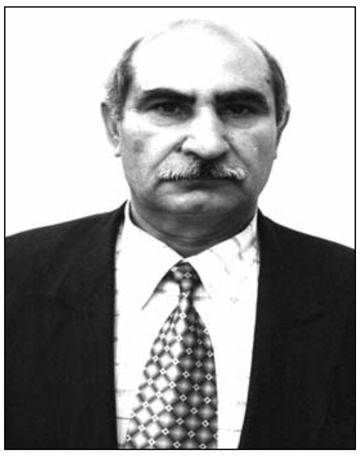

Dursunê Temir

Helepçe

Barya Helepçê bombê kîmyayê,
Ji erşê esmîn dûman berdayê.
Çiqas şehîd bûn bona azayê,
Millet ber dujmin nehate rayê.

Miraz çevada mirna bi ezav,
Pênc hezar însan zarok, dayîk, bav.
Hîştin xwîn mija laşa li ber tav,
Neyarê devxwîn mal kirin xerav.

Ew şêr û piling wek çya û zinar,
Li ser axa sar hatin jorda xar.
Wir teyrê bazî dinê kir hewar,
Xwîn mijê Seddem bûye qetilkar.

Helepçe mera Medîne û Mek,
Me ne hêvişand tu qewat û çek,
Dujmin dujminra himber me bûn yek.
Meydana cengê em dihiştin tek.

Sûcê me çi bû, qet kes nabêje,
Li ber berê dê, dergûş namije,
Ew ne jî digrî, ne jî diqîje.
Çeva qul dike ceger dipêje.

Ey zalim xwînmij, hûn nebin kubar,
Pênc hezar qir kir, qet hûn nakin ar.
Millet azayê pir dike bawar,
Hûnê bistînin tim derbê xedar.

Em çawa bîrkin ewan şehîdan,
Ew ketne paşla axa Kurdistan.
Baqê gul-sosin hejya li destan,
Kurd we bîr tînin li hemû cihan.

We ax hemêz kir, me da hevda mil,
Qiryan wek kanav, ji dest êşa dil,
Helepçe şênbe, yê bistrê bilbil,
Dû te cîhanê nebe tu qetil.

Barîyê Bala

Ax, Helepçe!

Ez vê helbesta xwe, rewayî pênc hezar şehîd û panzdeh hezar birîndarê bajarê Helepçeyê bê gune dikim, kîjanî ku 16-ê meha adarê di sala 1988-ê bi emrê Seddam Huseynê faşîst, bi bombê jehrê hatine kuştin û birîndar kirin. Ew birîndarana heta roja îro jî, nolî birîndarê Xêrosîma û Nagasakîyê dizêrin.

Ro şa dibû, ro dikenîya, ro direvî,
Hulm ra dibu, feliqî bûn av û herrî.
Xewa şirîn hişyar bûbûn hemû bînber,
Keti bûne lec-hucetê dîsa xêr-şêr.
Teyrik, tûya bask lêdidan xar û beze,
Dûmeqeska çê dikirin hêlîn teze.
Kew û bilbil melisî bûn ser hêlîna,
Hirçên xewwar derketi bûn dora lana.
Kerî bir-bir ketibûne berek besta,
Qaz-qolinga perwaz dikir nava deşta.
Berfegula rinde kewrek dikir nazî,
Sur-seqemê xilas dibûn darên tezî.
Bahar dihat, dixemilîn berroj, beyar,
Koçervana kivş dikirin îdî şûn, war.
Kevanîya raxistibûn rijde, firdik,
Lez dipetin kade, bişî, him jî totik.
Pîredêya derxistibûn kakil, kuncî,
Kalebava ji şa bûna ne digirtin cî.
Bir, gasêtek, dileyîstin, zilam bê xem,
Êxisti bûn cilên zirav, him cilên germ.
Dotên esmer bindarûka dikir qelok,
Zara eşq-şa çêdikirin bûkik, malok.
Bistan dêv da dihênicîn dergûş bê tirs,
Bûk-xatûna ji emrên xwe dikirin qis.
Bayê nermik ji bajarê dianî mizgîn,
Xorta dişand mala keça îdî xazgîn.
Evê demê Seddamê har kire civîn,
Fermanekda, nolî kelba kire murmîn.
Gilêz dêvket, lêv lê hejyan, kire gazî,
Dêm pirpişî ji tew Kurda bû nerazî.
Çev pelijîn, dêm lê reş bû, hejiya, leqiya,
Got: - Ewil Helepçê bînin xeza hêwurze,
Kafûkûn bûn, tev şewitîn kevn û teze.
Alav, dûman quloz bûne erşê-ezmîn,
Xêrosîma, Nagasakî bûne mizgîn.
Xûn bû dehr, kişya, kete çela, korta,
Qirîn, qûjîn kete nava keça, xorta.
Dayîk şaş man, pîra lûvand, kirin gazî,
Bînber helyan, bûne alav, bûne kozî.
Pênc hezar kes şehîd ketin ewê demê,
Panzdeh hezar bûne dexsû, ketin xemê.
Ro girîya, zer leqîyan, gul çilmisîn,
Behrên bêbin ketin şînê, tew qerisîn.
Çiya, banya kirin hewar, bû virtonîk,
Axê jehr mêt, reş xemilîn derî, şêmîk.
Laş bûne part, kî bûna wan ne hat xanê,
Hovî Seddam bersîv neda li pêş dinê.
Ax! Ax! Ax Helepçe!
Ax Helepçe, wax Helepçe,
Daxa dilê me Helepçe,
Nav xûnê da xeniqîyî,
Nav jehrê da mehiqîyî.
Cejna Newroz boy te reş hat,
Bê heyf naçî, tu Helepçe.
Kurd "tirseke", ev nebûye,
Kurd "mexmûne", kê gotîye?
Kurd mêrxase, ev eyane,
Kurd bedbexte, ev beyane.
Ax Helepçe, wax Helepçe,
Birîna dilê me Helepçe,
Bê heyf naçî, tu Helepçe!

Şamil Əsgərov

Çətin

Həyat həm şirindi, həm acı zəhər,
İçməmək də çətin, içmək də çətin.
Həyat həm zülmətdir, həm aydın səhər,
Seçməmək də çətin, seçmək də çətin.

Əkizləşib ömrün sevinci-qəmi,
Azdır dərdə yanan könül həmdəmi.
Həyat bir sünbüllü, tikanlı zəmi,
Biçməmək də çətin, biçmək də çətin.

Gah sərin, gah şaxta, gah isti-bürkü,
Birəsiz olmayıb əyninin kürkü.
Həyatın dağlardan ağırdı yükü,
Çəkməmək də çətin, cəmək də çətin.

Dünya yaranandan ikibaşlıdı,
Kimi şad, kimisi gözüyaşlıdı,
Şamıləm, yolları yaman daşlıdı –
Keçməmək də çətin, keçmək də çətin.

Şeşələnməsin

Boş yerə özünü bənzədib şirə,
Tülkü kola girib meşələnməsin.
Tutub qulağından çəkərlər zirə,
Özgə yerişinə peşələnməsin.

Acgöz el malını çapıb ötürdü,
Boynuna alçaqlıq yükü götürdü.
Ürəyi qərəzdən kələ-kötürdü,
Nahaq cilalanıb şüşələnməsin.

Yerə düşəcəksə demə sözünü,
Daşa ağız açıb yorma özünü.
Çalış al həmişə işin gözünü,
Cəhd eylə üstünə iş ələnməsin.

Deyin atasından xəbərsiz bicə,
Burnu ovulanda dönəcək gicə.
Xalqın gəmisinə girib gizlicə,
Qoy eşənək atıb eşələnməsin.

Bir alçaq dindirdi müdrük babanı,
Cavab aldı: - İgid satmaz obanı.
Kişi el qəlbində qursun yuvanı,
Qoltuqlar altında guşələnməsin.

Başı uca olan, sür ömür, sür gün,
Kim səni nahaqdan eyləsə sürgün.
Payını alacaq axırda bir gün,
"Mənəm-mənəm"- deyib nəşələnməsin.

Əməli yaramaz öyünüb şişər,
Şamil, ona yəqin qurular məhşər.
Elin qəzəbindən qırılıb düşər -
Özgə buynuzuyla şeşələnməsin.

Gördüm

Ələk-ələk etdim mən bu dövranı,
Astarını gördüm, üzünü gördüm.
Qənimi olubdu insan insanın,
Əyrisini gördüm, düzünü gördüm.

Şüşədə olsa da divlərin canı,
Axtarıb tapmadım onu qıranı-
Zalımın günahsız eli-obanı,
Yandıran odunu, közünü gördüm.

Öz altından su yeridən samanın,
Pambıq ilə başı kəsən fərmanın,
Barmağı məkrli ala şeytanın,
Əllisini gördüm, yüzünü gödüm.

Şamıl Dəlidağam, bədin, xəbisisn,
Yamanlığa, nahaq qana hərisin,
Çoxlarına tələ quran iblisin,
Axırda tələdə özünü gördüm.

Olmasaydı

Dünyanın üyəyi qan ağlamazdı,
Əldən-ələ keçən zər olmasaydı.
Bəşərin qəlbində dərd çağlamazdı,
Pul zülmü fırladan pər olmasaydı.

Beşi sanamazdıq dördü bilməsək,
Namərdi sezməzdik mərdi bilməsək.
Sevinci duymazdıq dərdi bilməsək,
Zəhmət görünməzdi tər olmasaydı.

Dayaz bəlli etdi dərini bizə,
Acı nişan verdi şirini bizə.
Pis dedi yaxşının yerini bizə,
Qorxaq bilinməzdi ər olmasaydı.

Qaranı görəndə ağı tanıdıq,
Şoranı görəndə bağı tanıdıq.
Təpəni görəndə dağı tanıdıq,
Tülkü tanınmazdı nər olmasaydı.

İnsanın göz yaşı gölə dönməzdi,
Heç kimin əməli felə dönməzdi,
Şamılın qəzəbi selə dönməzdi,
Böhtan olmasaydı, şər olmasydı.

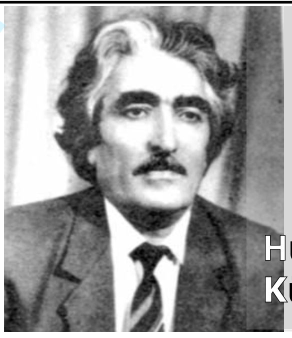

Hüseyn Kürdoğlu

OD-OCAĞIM DAĞILMIŞ

Dərd əlindən min dağı var sinəmin,
Ata yurdum dağım-dağım dağılmış.
Behiştdən də gözəl idi Laçınım,
Bilirsənmi nə növrağım dağılmış,
Ata yurdum dağım-dağım dağılmış!

Yaralıyam, yaralıyam, yaralı,
Qara bağrım yüz yerindən paralı.
Baba ruhu küsüb keçir aralı,
Min bir illik od-ocağım dağılmış,
Ata yurdum dağım-dağım dağılmış!

Qanlı gündə qana döndü bulaqlar,
Şərbətinə yetməz təşnə dodaqlar.
Güllələnib çiçək açan budaqlar,
Baltalanıb bağça-bağım dağılmış,
Ata yurdum dağım-dağım dağılmış!

Baxtım döndü, idbar oldu gözəlim,
Ötən günlər yel ağzında xəzəlim.
Əsir düşdü axırıma əzəlim,
Həm məzarım, həm qundağım dağılmış,
Ata yurdum dağım-dağım dağılmış!

Mən Ələsgər sazından bir sədayam,
Bir yaralı dodağında nidayam.
Dərd içində bir addımlıq adayam,
Dalğa vurub, solum-sağım dağılmış,
Ata yurdum dağım-dağım dağılmış!

Cənnət diyar batdı ölüm hisinə,
Ləkə düşdü camalına, süsünə.
Könlüm qisas atəşindən isinə,
Məhşər gəlib, uca dağım dağılmış,
Ata yurdum dağım-dağım dağılmış!

Nəriman Əyyub

GÖZÜN AYDIN OLSUN

Gözün aydın olsun, Zinyət bacı,
Elçinin toyudur, mübarək olsun.
O da gəncliyinin sonuncu tacı,
Elçinin toyudur, mübarək olsun.

Oynayaq, şadlanaq bu gün hamımız,
Ağzımızda olsun şirin tamımız.
Bu da olsun bugünkü bayramımız,
Elçinin toyudur, mübarək olsun.

Oynasın, şadlansın Tahir, Kəmalə,
Günayı gözəldi, açılan Lalə,
Əminə, qızı da Qönçə və Jalə,
Elçinin toyudur, mübarək olsun.

Oynasın sevinclə Aynurə, Aynur,
Aynur Xatirənin gözlərində nur.
Yallıya qoşulsun Etibar məğrur,
Elçinin toyudur, mübarək olsun.

Bir də bacılarım Şamama, Bəsti,
Gülbənizlə oynamağım həvəsdi.
Yallı oynamağım səbrimi kəsdi,
Elçinin toyudur, mübarək olsun.

Nəriman Əyyubam, sevindim mən də,
Bu gün Bakımızdan bura gələndə,
Şad-xürrəm olacam geri dönəndə.
Elçinin toyudur, mübarək olsun.
Qəlbimiz fərəhlə, sevinclə dolsun.

07.04.2011.

www.netewe.com

ŞƏRƏF XAN BİDLİSİNİN «ŞƏRƏFNAMƏ» ƏSƏRİ KÜRD XALQININ TARİXİ MƏNBƏYİ KİMİ

Əvvəli ötən saylarımızda

XVI ƏSRDƏ KÜRD TAYFA ÜSYANLARI

XVI əsrin əvvəllərindən etibarən kürd xalqının həyatında baş verən bir sıra hadisələr onu çox ağır vuruşmalarla üz-üzə qoydu. Çaldıran müharibəsindən (1514) sonra Kürdüstan iki hissəyə bölündü. Bununla da bir sıra müstəqil kürd əmirliklərinin asılı vəziyyətə düşmələri rəsmiləşdirildi. Kürdüstanın Osmanlı və Səfəvi hakimiyyətinə tabe edilməsi kürd xalqı üçün xoşbəxtlik və səadət gətirmədi. Əksinə, onun iqtisadi və ictimai inkişafını pozdu. Kürd torpaqları uzun sürən müharibələr meydanı və kürd xalqı isə həmin müharibələrin maddi və mənəvi qüvvəsi oldu.

Dövrün tarixçiləri, həmçinin Bidlisi Osmanlı-İran müharibələrində bir sıra kürd vilayətlərinin yandırılıb qarət edildiyini göstərir (100, 290-301; 59, 356-370).

Kürd xalqı üzərində ağır vergi tətbiq olunurdu. Osmanlı-Səfəvi dövlətləri qardaş bir xalqı bir-birinə qarşı qoyaraq tayfa ədavətlərini daha da şiddətləndirdilər. Mənbələrdəki faktlara əsasən XVI əsr boyu təkcə Osmanlı-İran müharibələrində və daxili tayfa vuruşmalarında təxminən 112 min nəfərdən çox kürdün məhv olduğunu qeyd etmək olar. Bu dözülməz vəziyyəti etiraf edən Bidlisi Cahanfülad adlı bir kürd əmirinin həyatından misal gətirərək yazır: «Ömrünün sonuna qədər 70 oğlundan yalnız 10 nəfəri salamat qalmışdır» (76, 225).

Bu rəqəm bir növ şişirtmə olsa da bunların əksəriyyətinin, kürd xalqı üçün heç bir mənası olmayan, müharibələrdə məhv olduğunu qeyd etmək olar.

Beləliklə, bu göstərilən faktlardan Osmanlı və Səfəvi dövlətlərinin müdaxiləsi nəticəsində Kürdüstanda insan qüvvəsi azaldığı, iqtisadiyyatın pozulduğu və kürd xalqının varlığının təhlükə altına düşdüyü aydın olur.

XVI əsrdə kürd xalqına mənəvi təsir edən hadisələrdən biri də sultan və şah məmurlarının özbaşınalıqları və kütləvi kürd qırğınlarının təşkil edilməsi idi. Mənbələrdəki məlumata görə III Sultan Murad zamanında bir nəfər kürd tərəfindən öldürülən bir osmanlı məmuru üçün 100 nəfər kürd zadəganı edam edilmişdi. Bidlisi göstərir ki, edam olanların bütün sərvətləri sultan xəzinəsinin hesabına keçmişdir (76, 134).

XVI əsrdə kürd xalqı əsasən osmanlılarla Səfəvilər arasındakı ziddiyyətlərin qurbanı olurdular. Məsələn, I Şah Təhmasib Dümbili tayfasının Osmanlı hökumətinə meyl etməsindən şübhələndiyi üçün Əhməd bəy, İsmayıl bəy və Cəfər bəy başda olmaqla o tayfadan 400 nəferinin kütləvi öldürülməsini təşkil etmişdi. Bidlisi yazır ki: «Eyni vaxtda həmin tayfadan şah sarayında xidmət edən 30 nəfər kürd edam edildi (76, 313).

Beləliklə, XVI əsrin əvvəllərində kürd xalqının osmanlıların və Səfəvilərin əsarəti altına düşməsi onun tarixini bu cür qanlı hadisələrlə doldurdu. Həmin əsrdə getdikcə artmaqda olan Osmanlı və Səfəvilər müdaxiləsi müxtəlif kürd tayfalarını müstəqillik uğrunda hər iki müdaxiləçiyə qarşı mubarizəyə sövq edirdi. Keçmişdə olduğu kimi, XVI əsrdə də xarici müdaxiləyə qarşı kəndli üsyanı qədər əhəmiyyətli olan kürd hərəkatına tayfa başçıları rəhbərlik edirdilər.

XVI əsrdə birinci dəfə olaraq Melkiş tayfasının üsyanı baş verdi, çünki 1506-cı ildən I Şah İsmayıl tərəfindən Cəməşkəzək hakimi və Qızılbaş sərkərdəsi təyin olunan Nurəli xəlifə Melkiş tayfası ilə amansız rəftar edirdi. O, kütləvi kürd xalqının qırğınını təşkil edir və müqavimət göstərən rayonları yandırıb qarət edirdi. Hətta ona müqavimət göstərən Cəməşəkəzək kürdlərindən bir çoxu Xorasan nahiyəsinə sürgün edilmişdi (67, 383). Buna görə də Melkiş tayfası Nurəli xəlifənin özbaşınalığına son qoymaq üçün silaha əl atdı. Üsyançılar xəlifənin Cəmeşkəzək əmirliyindən qovulmasını və tayfanın keçmiş başçısı Rüstəm bəyin yenidən əmir təyin olunmasını tələb edirdilər. Bu tələbi həyata keçirmək üçün onlar Rüstəm bəyi Kürdüstana dəvət etmək qərarına gəldilər və bu məqsədlə İraq və İsfahana nümayəndə göndərdilər.

Bidlisi qeyd edir ki: «Çaldıran müharibəsinin başlanması bu üsyan hərəkatını dayandırdı» (76, 164-165). Lakin XVI əsrin əvvəllərində başlanan bu üsyan yadellilərə qarşı davam edən mübarizənin başlanğıcı oldu. Bundan sonra hər iki müdaxiləçi dövlətə qarşı tayfa üsyanlarının arası kəsilmədi. Üsyan hərəkatı Kürdüstanın birinci dəfə bölünməsindən sonra (1514) daha da qüvvətləndi. Xüsusilə I Sultan Süleyman Qazi35 dövründə (1519-1566) bir neçə tayfa üsyanları baş verdi ki, bunlardan biri də Ruzəkilərin üsyanı idi.

Bidlis əmirliyi 1535-ci ildə I Sülltan Süleyman Qazi tərəfindən işğal edildi. Lakin həmin əmirliyin müxtəlif kürd tayfaları ilə bərabər Ruzəki tayfası da Sultan hakimiyyətinə tabe olmadı, bu iş silahlı vuruşmaya səbəb oldu. Üç ildən artıq davam edən bu vuruşmada üsyançılar Osmanlı məmurlarının Bidlis əmirliyindən qovulmasını və tayfaya müstəqillik verilməsini tələb edirdilər. Sultan bu üsyanı yatırmaq üçün bir çox kürd əmirlərini səfərbər etdi. Lakin bir nəticə vermədi. Çünki kürd xalqı üsyançılarla vuruşmada qətiyyət göstərməyib imkan tapdıqda onlara qoşulurdular. Ona görə də Sultan Süleyman Qazi üsyançılara qarşı zor işlətmək siyasətindən əl çəkib hiyləgər tədbirlərə əl atdı.

Bidlisi yazır ki: «Zorla qələbə qazana bilməyən sultan bir tərəfdən Hezo36 əmiri Bəhaəddin vasitəsilə üsyanda iştirak edənləri əfv edəcəyi haqqında xəbər göndərdi. Digər tərəfdən isə üsyana başçılıq edən İbrahim bəy və Qasım bəyə çoxlu vədlər verdi və beləliklə də Bidlis qalasını işğal etdi» (76, 360-361).

1538-ci ildə Bidlis qalasının alınması ilə üsyan hərəkatı zəiflədi. Sultan üsyanda iştirak edənləri əfv etmək əvəzinə onlara amansız divan tutdu. «Şərəfnamə» dəki məlumata görə həmin üsyanda iştirak edən Ruzəki tayasından 400 nəfər öz vətənini tərk edərək Azərbaycana mühacirət etməklə, sultan cəzasından xilas oldular (76, 443). Lakin bir çox üsyançılar sultanın əmri ilə edam edildilər və Bidlis əmirliyi osmanlıların əsarəti altına düşdü.

Ruzəki tayfasının üsyanından sonra kürd tayfalarının üsyanları yenə də davam edirdi. Şah və sultan məmurlarının kürdlər üzərindəki təzyiqi artdıqca mübarizə hərəkatı da qüvvətlənirdi. Xüsusilə XVI əsrdə tətbiq edilən vergi kürd əmirlərini taqətdən salırdı, vergini ödəyə bilməyən tayfa başçısı dərhal edam edilir və əmlakı sultan tərəfindən müsadirə olunurdu. Məhz buna görə də XVI əsrin II yarısında ağır vergilərə qarşı olan mübarizə müstəqillik uğrundakı üsyan hərəkatını daha da, qüvvətləndirdi. Həmin dövrdəki hərəkat İran – kürd tayfalarını da əhatə edirdi.

1564-cü ildə I Şah Təhmasib Böyük Luristan37 əmirindən hər il 10 min baş qatır verməsini tələb edirdi. O, bu tələbi Kiçik Luristanın bir hissəsində əmirlik edən Məhəmmədi bəyin də qarşısında qoymuşdu. Lakin Məhəmmədi bəy bu ağır verginin öhdəsindən gələ bilmədiyinə görə 100 nəfər Luristan zadəganları ilə birlikdə şah tərəfindən həbsə alındı. Qazi Əhməd Qəzvini qeydl edir ki: «Məhəmmədi elə bir cavan idi ki, Luristandan keçən zəvvarlar həmişə ondan kömək alardılar. Lakin o, 1564-cü ildə tutulub Ələmut qalasında həbs edildi (100, 174). Beləliklə, bu hadisə tayfa icərisində böyük həyəcana və nəhayət, silahlı üsyana səbəb oldu. Tayfa üzvləri başa düşürdülər ki, əmirlik üzərindəki ağır vergi azalarsa onların da vəziyyəti nisbətən yaxşılaşacaqdır. Məhz buna görə də onlar əmirlik üzərinə qoyulmuş ağır vergiyə qarşı mübarizədə fəal iştirak edirdilər.

Məhəmmədi bəy Luristan zadəganları ilə bərabər Ələmut qalasında həbs olduğu zaman oğlanları, Cahangir, Şahverdi və Əli xan Xürrəmabad mahalında silahlı mübarizəyə başladılar. Lur tayfasının çoxu bu hərəkata qoşuldu. Tayfa üzvləri Məhəmmədi bəyin və onunla birlikdə həbs olunan zadəganların azad edilməsini tələb edirdilər. Onlar Həmədan, İsfahan və digər məntəqələrdə şah məmuruna basqın edib öldürürdülər.

Bu zaman Səfəvilərə qarşı Gilanda da üsyan baş vermişdi, buna görə də I Şah Təhmasib Luristan üsyanının geniş miqyas almasından qorxaraq onu yatırtmaq üçün ciddi tədbirlər gördü, lakin bu bir nəticə vermədi. Bidlisi göstərir ki: «Luristan hakimi Şah Rüstəm və sərhəddə olan digər Qızılbaş əmirləri üsyan təhlükəsini aradan qaldırmaq üçün təşəbbüs göstərdilər, lakin bu nəticəsiz oldu» (76, 50). Buna görə də saray xadimləri və Şah Rüstəm bəy I Şah Təhmasibə bildirdilər ki, üsyanı yatırmağın yeganə yolu Məhəmmədi bəyi və onun yoldaşlarını azad etməkdən ibarətdir. Beləliklə də şah, Məhəmmədi bəyi və onun yoldaşlarının azad edilməsini əmr etdi və bununla da Lur tayfasının üsyanını yatırdı.

Bu üsyan nəticəsində Məhəmmədi bəy şah xəzinəsinə verəcəyi ağır vergidən azad oldu. Eyni zamanda o, Luristanın müstəqil əmiri təyin edildi. Bidlisi yazır ki, Məhəmmədi bəy I Şah Təhmasibi və sonra isə II Şah İsmayılı özündən razı salaraq az vergi verməklə, öz müstəqilliyini qorudu (76, 52).

XVI əsrdə Osmanlı və Səfəvi tabeliyində olan müxtəlif kürd tayfaları hər iki müdaxiləçi hökumətin zülmünə və vergi sisteminə qarşı mübarizə edir və bəzi hallarda bu mubarizədə birləşirdilər. İskəndər Münşi qeyd edir ki: Düşmən təhlükəsi olduqda kürdlər bir-biri ilə ittifaq yaradır. Lakin bu təhlükə olmadıqda biri-digərinə qarşı düşmən münasibət bəsləyirlər» (47, 781).

Mənbələrdəki məlumata görə XVI əsrin 32-38-ci illərində Osmanlı hissəsindəki Kürdüstanda yenidən kürd üsyanları baş vermişdir.

Ardı var

SİMKO İNQİLABININ KÜRDÜSTAN VƏ

İran Hökumətinin xaincəsinə öldürtdüyü İsmayıl Ağa Sımkonun ölümündən 82 il keçdi.

1880-ci ildə böyük inqilabi hərakata başlayan Şeyx Ubeydulla inqilabının yatırılmasından sonra İran Kürdüstanında, əşirət rəisi və dərəbəylərinin rəhbərliyində siyasi və milli məqsədlərlə başlayan

hərəkat demək olar ki, sona yetdi. Kəlbağı, Cuanruyi kimi əşirətlərin ağır vergi ödəmələri səbəbindən zaman-zaman baş qaldırdıqları üsyanlar gerçəkdə milli məqsədlərdən və yurdsevər bir anlayışdan baş qaldırmışdı.

Muzafferuddin şah zamanında İran hər baxımdan ağır çətinliklərlə üz-üzə qaldı. Ölkənin gəlir və zənginlik qaynaqları iflasa uğradı. Hər əşirət rəisi özünün bölgəsinə müstəqil hökumət kimi baxırdı. İran Kürdüstanında Səlmas (Şapur), Urmiya (Rzaiyə) və ətrafının ən böyük kürd əşirəti olan Şıkakilər hökumətə tabe olmurdu. Sımko, bütün Şıkaki əşirətinin rəisi olub, Avdoyu boyuna mənsub idi. Sımko olduğu əraziyə hər baxımdan sahib olmuş, dövlətin buradakı hökmünə son vermişdi.

1905-ci ildə Muzaffərrudin şahın avropa səyahətinə çıxdığı bir vaxt Nizamül-Səltənə adlı bir əsilzadə Azərbaycana vali olaraq göndərildi. Nizamül-Səltənə, Şıkaki əşirətini dövlətə boyun əydirmək istəyirdi. Amma bunun Şıkak əşirət rəisi Məhmət ağaya müharibə ilə qalib gələcəyinə inanmırdı. İkiüzlü sümürgəci bütün düşmənlər kimi o da müxtəlif planlar, hiylələr hazırlamağa başladı.

Özlərinə pislik etməyəcəyini və işbirliyi görəcəyini söyləyərək rəsmi bir dəvətlə Məhməd ağanın oğlu Cəfər ağanı Təbrizə dəvət etdi. Yaxşı niyyətli və Qurana inamı olan Cəfər ağa dayısı Mirzə və altı qoruyucusu ilə birlikdə Təbrizə gedir və ilk öncə yaxşı qarşılanır.

O vaxtlar Qafqazlarda ermənilər rus havadarlarının köməyi ilə Türkiyə, İrəvan və Azərbaycanın müxtəlif bölgələrində və eləcə də Şaumyanın və Mikoyanın planları əsasında Bakıda Azərbaycanlıların soyqırımına başlamışdılar. Onların planlarına görə, bu günki işğal olunmuş ərazilər, Zəngəzur, Naxçıvan, Gəncə, Qazax, Tovuz, bir sözlə, Kürə qədər olan ərazilər, Bakı və Bakı ətrafı ərazilər onlar tərəfindən soyqırım aparılaraq işğal olunmalıydı.

Nizamül-Səltənə 1915-ci ildə Türkiyədə kürdlər tərəfindən burunları ovularaq geri qayıdan ermənilərin asayişi pozmalarının qarşısını almağa və xalqın güvənliyini saxlamaq işini Cəfər ağaya həvalə etmək istədiyini bildirir. Əl altından isə onu öldürməyin planını hazırlayırdı. Məsələ ilə bağlı planı həyata keçirməkdən ötrü bura gəlişinin ertəsi günü Cəfər ağa Nizamül-Səltənə ilə görüşmək məqsədilə valiyə aid olan qonaq evinə göndərilir. Ancaq onun öldürülməsi üçün qonaq evinin çevrəsinə tapşırıqla lazımi pusqular qurulmuş, silahlı adamlar uyğun yerlərdə yerləşdirilmişdi.

Cəfər ağa hər şeydən xəbərsiz qonaq evinə gəlir və Qaracadağlı Məhməd Hüseyn xan Zərhami və adamları tərəfindən yaylım atəşinə tutularaq öldürülür. Cəfər ağanın adamları silah səsinə hadisə yerinə gəlirlər. Cəsədin aparılmasının qeyri-mümkün olduğunu görüb canlarını qurtarmaq üçün vuruşurlar və iki ölü verərək Uruğ kəndində düşmənlə qarşı-qarşıya gəlirlər. Bu beş kürd qəhrəmanı çətin bir döyüş sonunda bir neçə əsgər öldürərək onların atlarına minir və Kürdüstana dönməyi bacarırlar.

Cəfər ağanın bu şəkildə tələyə salınıb öldürülməsi Məhməd ağa və oğlu İsmayıl ağa Sımkonu dərindən hiddətləndirdi. Bunun sonucu İran dövlətinə qarşı mübarizə aparmaq, İran hökumətinin Kürdüstanın bu bölgəsindəki hökmranlığına son verib öz idarəçiliyinə keçirmək qərarına gəlir.

İsmayıl ağa Sımko başqa siyasətçilər kimi istək və arzularını gerçəkləşdirmək üçün bir-birlərinə düşmən olan Türk və İran dövlətləri arasındakı münaqişədən yararlanmışdır. O vaxtlar Osmanlı-İran sərhədlərini müəyyənləşdirmək üçün təyin edilmiş komissiya fəaliyyət göstərirdi. BMT-nin qərarına görə, Qotol (Qopur) dərəsi və ətrafı İranda, Şıkak əşirətlərinin hakimiyyəti altında olan ərazini Osmanlı dövləti qəbul etmək istəmirdi. Sımko bu anlaşılmamazlıqdan yararlanaraq o ərazilərə əl qoyub öz hökmü altına aldı və dövlət elan etdi.

İsmayıl ağanı öldürmək planları

Sımko İran dövləti qarşısındakı mövqeyini bildirdikdən sonra silahlı qüvvə toplamaqla, bölgə üzərindəki hökmranlığını göstərdi.

Azərbaycan valisi Mükərrəmül-Məlik Sımko ilə müharibə etməyin çıxış yolu olmadığı düşüncəsiylə onu xaincəsinə öldürmə planlarını hazırlamağa başladı. Bir bombanı şirniyat qutusu həcmində hazırlayaraq Xoydan xüsusi olaraq İsmayıl ağa adına göndərir. Hadisəni İsmayıl ağa belə nəql edir:

"Həyətdə oturmuşdum. Uşaqlar bir şirni qutusu gətirdilər. Nənələrinin onlar üçün göndərdiyini güman edərək həmən içinə baxmaq istəyirlər. O anda Heydər Əroğluna Nizamül-Şucadan bir şirni qutusu göndərildiyini və açdıqda partlayışdan öldüyünü eşitmişdim. Bir şübhə düşdü içimə. Uzağa götürün dedim. Uzaqlaşdırılarkən bir aydınlıq göründü gözümə. O saat oğlumu qucağıma alaraq özümü yerə atdım. Bomba partladı. Mən qurtuldum, ancaq qardaşım Əli və bir neçə adam öldü".

Mükərrəmül-Məlikin bu namərdliyinə görə, 1919-cu ildə İsmayıl ağa Sımko çalışmalarını daha gücləndirərək bölgəni dövlətin əlindən alır və öz hökmü altına salaraq daha da gücləndirdi. Təbriz-Urmiya yolunu tutub, gediş-gəlişi kəsdi. Hökumət yalnız Urmiya gölü üzərindən bölgə ilə əlaqə saxlaya bilirdi.

Erməni-Assuri ordusunun rəhbəri Mar Şəmunun Sımko tərəfindən öldürülməsi

I Dünya Müharibəsi və Türkiyədə ermənilərin Rus-İngilis-Alman-Yunan havadarları tərəfindən bir erməni dövlətinin qurulması planı üzrə ermənilər kütləvi qırğınlar törətdilər, bir milyondan artıq insanı qətlə yetirdilər. Bundan sonra 25 minlik rus-erməni-assuri ordusu İran ərazisinə keçərək Səlmas, Urmiya və Xoy ətrafında yerləşdilər. Bunlar rus-türk müharibəsi zamanı Çar Rusiyası tərəfindən silahlandırılmışdılar. Amerikalı ermeni milyonerlər də onlara arxa dururdular. Başqa bir tərəfdən onların ingilislərlə də əlaqələri vardı. Bu dövlətlər Səlmas, Urmiya və Həkkari arasında qalan ərazidə Erməni-Assuri dövləti qurmaq istəyirdilər. Hətta, Rusiya və İngiltərə kimi iki böyük dövlətin də bu planda barmaqları vardı. Məqsədləri Səlmas, Urmiya bölgəsi ilə Həkkari sərhəddi arasında özlərinə bağlı və Türkiyəyə qarşı bir dövlət qurmaq, sonra isə Van və Həkkarini də bu əraziyə qatmaq istəyirdilər. Bu hədəfə çatmaq məqsədiylə yüksək ingilis nümayəndəsi, assuri, erməni və kürd xalqları arasında bir birlik yaratmaq istəyirdi. Ancaq kürdləri belə bir plana razı salmadan erməni-assuri dövləti qurmaq ideyasını gerçəkləşdirə bilməyəcəklərini yaxşı bilirdilər.

Türkiyədən qovulmuş ermənilərlə assurilər Urmiya və Təbrizə tərəf qaçdıqları zaman qırğına və talana girişdilər. Yerli əhaliinin qırılanı qırıldı, qalanı isə canları-

nı qurtararaq içərilərə köçməyə başladılar. Assurilərin rəhbəri Mar Şəmun, qərargahını Səlmas yaxınlığındakı Xosrov ağa qəsəbəsində qurdu və 25 minlik ordu ilə bölgədə ağalıq etmək fikrinə düşdü.

Ermənilərin və assurilərin bu bölgədə yerləşməsi Sımko ağanı narahat etməyə başladı. O, əl altından Azərbaycan bəylərindən, ağalarından kömək istədi.Lakin Sımko ağa bölgədə müstəqillik əldə etdiyindən şah Azərbaycandan ehtiyat edərək böyük bir gücü Azərbaycanda saxlayırdı.

AZƏRBAYCAN TARİXİNDƏ ÖNƏMİ VƏ ROLU

Şeyx Ubeydulla, İsmayıl ağa hərakatı şahın gözünü qorxutmuşdur. Neçə illəridi ki, Kürdüstanda ağalar baş qaldırmış və özlərini müstəqil elan etmişdilər. Lakin rusların, ingilislərin, ermənilərin Amerikadakı havadarları və İran, Türkiyə dövlətləri imkan vermirdilər ki, dünya dövlətləri Kürdüstanı tanısınlar.

Ona görə İran şahı erməni və assurilərin rus və ingilis havadarlarının Kürdüstan və Azərbaycanda yerləşməsinə göz yumurdu. Ona görə ki, əsrlərdən bəri Kürdüstan inqilablar ocağı olmuşdur. İstər İran, istərsə də Türkiyə parçalanmış Kürdüstanın gücünü, birliyini dağıtmaq üçün həmin ərazilərdə ermənilərlə assurilərin yerləşməsinə göz yumurdular. Ancaq onlar düşünmürdülər ki, belə bir dövlətin qurulmasının aqibəti necə olacaqdır.

A. Kəsrəvi "İran Məşrutiyyət Tarixi" adlı kitabında bunları yazır:

"Erməni və Assuri ordusu Urmiya şəhərini asanca ələ keçirdi. Mar Şəmun bir qrup assuri və erməni ilə birlikdə Səlmasa doğru hərəkət etdi. Mar Şəmun İsmayıl ağanı yanıltmaq istəyirdi. İsmayıl ağaya xəbər göndərərək onunla bir yerdə görüşmələrini arzu etdiyini bildirdi. 1918-ci ilin fevral ayında Konəşarda görüşməyi qərara aldılar.

Mar Şəmun yanına silahlı 140 süvari və seçkin adamlar alaraq bir faytona minir və şərtləşdikləri gündə görüş yeri olan Konəşara gəldi".

Təqdimatçı və tarixçi yazar Ələddin Secadi "Kürd inqilabları(başqaldırılarında)" kitabında göstərir ki, çar Rusiyası, bu ölkədə bolşeviklərə qarşı əngəllər etmək istəyirdi. Bunun üçün üsyanlar ölkəsi olan Kürdüstanın bu bölgəsində yaşayan kürdlərin, ələlxüsus İsmayıl ağanın səsini söndürmək fikrindəydilər. Ruslar Mar Şəmunla danışıqlar apararaq bir anlaşma əldə etdilər: "Bu məmləkətdə İsmayıl ağa var. O, həm çarın, həm də Mar Şəmunun önündə bir əngəldir dedilər. Başlanğıcda kürdlərlə ermənilərin birlikdə bir hökumət qurmalarını əldə etmək məqsədilə Sımko ağa ilə görüşmələr etdilər. Ancaq həqiqətdə Sımkonu və kürdləri aradan çıxararaq doğrudan doğruya bir erməni və assuri dövləti qurmaq istəyirdilər".

Bu həqiqətə çox bənzəyirdi. Çünki, yuxarıda qeyd etdiyimiz kimi Mar Şəmunun təlimli 25 min silahlısı varidi. Bunlar əsgəri ordunun komandası altında idi. Arxasında ingilislər və Rus çarının hər cür dəstəyi vardı.

I Dünya Müharibəsinin sonunda ölkədə olan şərait və durum

İsmayıl ağanın qüvvələri isə nə o dərəcədə təlimli, nə də dissiplinə sahib idi. Təməldə əşirət qüvvələri birliyi idi. Ayrıca, ona arxa çıxıb silah və cəbhəxana baxımından yardım verən hər hansı bir dövlət də yox idi. Belə olunca Sımkonun ortadan qaldırılması ermənilər üçün bir içim su kimi asan olacaqdı.

İsmayıl ağa Sımko yaxşı bilirdi ki, erməni və assurilər Türkiyədə kürd bəy və ağalarını bir yerə yığaraq güya kürd dövləti qurmaq planlarını hazırlayırmışlar. Lakin, qəfildən xain ermənilər kürd bəylərini atəşə tutub hamısını güllələyirlər. Ancaq onlardan biri bayırda olduğu üçün atına minib xalqı xəbərdar edir. Beləliklə kürdlər Türkiyədə ermənilərin kökünü kəsir. Əslində isə ermənilər kürd bəy və ağalarını öldürərək, onların türklər tərəfindən qətl edildiyini yayaraq, onsuz da aralarında olan münaqişəni qızışdıraraq iki müsəlmanı bir-birinə qarşı saldıraraq qırdırmaq istəyirdilər. Bu məsələləri yaxşı bilən İsmayıl ağa Sımko hər addımını ölçüb-biçib, düşünülmüş şəkildə atırdı. Necə deyərlər, suyu üfləyə-üfləyə içirdi.

Hətta, bir dəfə Sımkonun siyasətindən baş aça bilməyən bir kürd bəyi Sımkoya qarşı çıxır. Onu başa düşən Sımko ona deyir: "Mən səni yaxşı başa düşürəm, narahat olma. Ata-babalarımızın qanı ilə suvarılmış bu müqəddəs torpaqların üstündə nəinki erməni dövlətinin qurulmasını, heç onların ayaq basmalarını da istəmirəm. Səbrli ol, nəticəni görəcəksən".

İsmayıl ağa Sımko ilə Mar Şəmun arasında keçən görüşmələr haqqında tarixçi və tədqiqatçı Ələddin Səcadi bunları yazır:

"İsmayıl ağa Mar Şəmunu padşahlar üçün hazırlanan rəsmi qayda ilə qarşılayır. Mar Şəmun dini liderlərin geydiklərə allı-şallı geyimlər içində gələcəkdə bir xalqın rəhbəri olacaq adam kimi, çevrə mühafizələri ilə zərli dörd atlı bir faytona minərək, dördü rus olan və faytonda oturmuş vəziyyətdə üzləri qarşıya və yana baxan atlı yüksək rütbəli əsgərin ikisi Mar Şəmunun arxasında ayaq üstə gözləyirdi. Qılınc dəstəklərinə zümrüd və dəyərli mücəvhərlərlə bəzədilmiş qılınclarını qınından çəkib əllərində tutmuşdular. Bu görkəm padşahlara yaraşan bir görkəm idi. Günəş şüaları düşəndə insan heyrət içində qalırdı . Mar Şəmun bu biçimdə Teymur ağanın qonaq evinə endi".

Mar Şəmun görüş yerinə çatan vaxt İsmayıl Ağa arxasında bir sıra adamla Konəşara gəldilər. Ancaq İsmayıl ağa daha qabaqcadan öz adamlarını Teymur ağanın imarətinə göndərmiş və evin əhatəsində özlərinə uyğun mövqe tutmuşlar.

Mar Şəmun oraya çatınca özü otağa keçib oturur və atlıları tam hazır bir vəziyyətdə eşikdə gözləyirdilər. Kəsrəvi bu haqda belə yazır:

"Bizim Mar Şəmun və Sımko görüşməsindən xəbərimiz yox idi. İsmayıl ağanın hadisə haqqında özünün söylədiyinə görə, Mar Şəmun "İndi Kürdüstan deyə adlandırılan bu ölkə bizim, bizim vətənimizmiş. Nə var ki, din Aləmi qarşı-qarşıya bizi bölmüş. İndi birləşməmiz gərəkdir. Ölkəmizi ələ keçirib birlikdə yaşamalıyıq. Ordumuzu birləşdirsək siz də bizimlə olursanız TƏBRİZİ olmaq bizim üçün çox asan olar". Çünki şimalda da rusların köməyi ilə Şaumyan və Mikoyanın rəhbərliyi altında Xəzərdən Qara dənizə, Diyarbəkirdən İran körfəzinə kimi bir federativ dövlət yaradacağıq.

Sımko Mar Şəmunun planını öyrəndikdən sonra gülümsəyərək ona "düşünərəm" - dedi. Mar Şəmunu yola salmaq üçün onunla birlikdə bayıra çıxır. Mar Şəmun faytona minən zaman silah səsi eşidilir. Bu səs istər

Assuri lideri Mar Şəmun

Kürdüstanı, istərsə də Azərbaycanı ingilis rus havadarları olan erməni və assuri qırğınlarından qurtarır. Mar Şəmun yerə yıxılır. Şıkaki silahlı gücləri dörd bir yandan Tiqranın və Mar Şəmunun atlı silahlılarına atəş açır və 100-ə qədər seçmə adamlarını öldürürlər. İsmayıl ağa həmin gün Çariyə dönür. Ertəsi gün sübh tezdən assur və erməni orduları İsmayıl ağaya qarşı hücuma keçirlər. Ətraf kəndlərin əhalisini qətl edərək heç kimə aman vermirlər. İsmayıl ağa çətin bir qarşıdurmadan sonra Çariya şəhərindən çıxmaq məcburiyyətində qalır.

Mar Şəmunun öldürülməsindən sonra xalq, xüsusilə Səlmas və Urmiya ətrafındakı əhali erməni və assurilərin qanlı qırğınlarına hədəf oldu, çoxlu insan öldürüldü. Mar Şəmunla danışıqlara gedən zaman İsmayıl ağa Sımko Osmanlılardan və Təbrizdən yardım istəmişdi. Və o xəbərdar etmişdir ki, 25000 nizami orduya qarşı vuruşar lakin bu bir çox əhalinin kütləvi qırğınına səbəb ola bilər. İsmayıl ağa Sımkodan gözü qorxan şah imkan vermirdi ki, Azərbaycanda bir erkək quş da uçsun. Odur ki, Azərbaycandan heç bir yardım gəlmədi. Bir tərəfdən isə İran şahı o ərazilərdə bir erməni və assuri dövlətinin yaranmasının tərəfdfrı idi. Ona görə erməni və assurilərə ingilislərin vasitəsilə yardım edirdi.

Amma İsmayıl ağa Sımko kürdlərdən ibarət silahlı dəstənin Türkiyədən yardım gəlməyinə inanırdı. Türkiyədən gələn əşirət qüvvələri və eləcə də İraq Kürdüstanından Şeyx Mahmud Bərzənçi qüvvələri gec də olsa köməyə gəldi, erməni və assuri ordularına ağır zərbələr vuraraq məğlubiyyətə uğratdılar. Ermənilər ingilis ordusuna sığınmaq üçün Sayınqəlaya çəkildilər. Mukriyani kürdləri arasında bu il Çilo ili olaraq adlandırıldı. Mar Şəmunun öldürülməsindən sonra Rzayidə yaşayan (Urmiya) tarixi yazıçı və tədqiqatçı Əli Dehqaninin dediyinə görə ermənilər və assurilər 109 gün Urimya bolgəsində qətliyamlar etdilər. Uşaq, qadın, kişi demədən 140 min adamı öldürdülər. Kənd və qəsəbələri talan etdilər.

Yaxşı, Sımko heç bir səbəbi olmadan nə məqsədlə Mar Şəmunu öldürdü? Bu haqda müxtəlif fikirlər var. Bəzi tədqiqatçılar Sımkonun bu hərəkətini böyük səhv olaraq qiymətləndirdilər. Ancaq bir qism sənədlərə görə Sımko Rusiya və İngiltərənin dəstəyi ilə Mar Şəmunun belə böyük bir qüvvə ilə Kürdüstanın bu bölgəsində dövlət quracağına inanmışdır. Xüsusilə M.Şəmunun öldürülməsindən sonra liderliyə gətirilən Petros, Lozan konfransında Kürdüstanda assurilər üçün bir yerin təyin edilməsini istəyirdilər.Tipik Fələstində yəhudilərə yaradıldığı İsrail dövləti kimi.

İranın adlı-sanlı yazarı və şairi Məliküm-Şüarrayi Bahar "Siyasal Partilərin qısa tarixi" adlı kitabında belə yazır:

"Lozan" konfransında erməni Petros Londonun dəstəyi ilə assur və kəldanilərin ən köhnə millətlərindən olduqları, yurdlarının isə Mosuldan Osmanlı Kürdüstanından və İran Kürdüstanından Urmiyaya qədər olan ərazini onlara verilməsini, ayrıca özləri üçün bəlirli bir mərkəz və iqamətgahın verilməsini tələb edirdilər. Bununla birlikdə assurların ingiltərə və Rusiya üçün müxtəlif xidmətlər etdiklərinə və edəcəklərinə söz verirdilər. Türklərin yürütdükləri çabaların Mar Şamunun öldürülməsində üzaq bir fikir yoxdur. Hər necə olursa-olsun Sımkonun bu planı ingiltərə və Rusiyanın Kürdüstanda bir assur - erməni dövləti qurmaq planını pozmuşdur. Cilo məsələsinin yatırılmasından sonra 1919 -cu ilin yazında Sımko bölgədəki otoritesini artırmaq məqsədilə planlarını hazırladı. Təbriz Urmiya yolunu öz himayəsi altına aldı. 1919-cu ilin sonlarında Sipahandari Azam Azərbaycana vali təyin edildi. Sipahsalar Ziya-ud Devlə adında birini Urmiya hakimi olaraq göndərilmişdir. O, Sımkoya qarşı dirənməyə və öz müdafiəsini əldə etməyə çalışdı.

Ardı var

Araşdırdı: Tahir SÜLEYMAN

HELEPÇE TU CAR JI BÎR NAÇE

Sala 1988-ê16-17-ê adarê, dema ku gul û sosin hawîldor xwaşbûn dikirin û bihar bi lez berbi Newrozê va diçû, dîrok carek din vegerîya ser bextreşîya kurd. Pelên darê hêşîn di nav xwînêda "xemiland", xwîn barîya bi ser jîyana kurdayetî va. Belê, ev ne yekem car bu ku gelê kurd, ketibû binê gullebaran û tîr barana dujmin, zar û zêç, pîr û çîwan, jin û mêr, bi kurtî hemu heyber û jînîyên xwezaya bajêrê Helepçê li ber çavê dost û neyar, di naverojek sayî û aramda, di bin bombeyên kîmyayî yên Seddamê rûqirêjde, kûtayî bi jîyana xwe dida. Esmanê hêşîn, ji firîna firokan toz û dûmanek sor direşand, jehrê bi ser rûyên mirovên bê gune û bê suçva, wekî tavîyên baranê dibarîya û gelên meye bê kes yek bi yek li Helebçê bi ser axa sarva, diwergerîya û axrîn nefesa xwe dida… Xopan bû, tofan bu herder, xwîn wekî lehîya avê di nezaranda diçun xwar.

Kurdistan tu carî li bin darê zulmê star nekirîye. Gellek caran li hinberê zordarîyê gelê kurd bi mêrxasî rawestîyaye û ber xwe daye . lê dujmin firsend û mecal nedaye ta ku pirsîyara kurdî di zirûfên aştîyane de bête safî kirin. Dewletên dagirker mixrîkên nav beyna xwe da, carcaran dev avîtine hev , şer û qirên kirine, lê ev şer û qelasîya wan her li ser axa derbas bûye. Ji vî alîva kurd hatine kuştin û welatê wan pêpez buye, ji wî alîvajî dîsa her kurd telef bune. Li dawîyê di şerên navbera du desthelatdarên dagirker da ha kurda xisarê tîtine. Kî ji wana di şerda têk çû bê dîsan, di palêk de, di babeta kurdayetî da serkevtî hatîye hesavkirin. Di şerê Îran û Îraqêda jî,kîjan têk çûbe bila here kurd bi xwe divî şerîda herçend bêalî jî bin dîsa xisar kirine û welatên wan ketîye ber bombebarana dujmina.

Ev cara yekemîn nebu, ku Seddamê hov êrişa hewayî bi ser gelê kurdva dianî. Ev kîn û rik û xezeba rêjîma nijatperesta Îraq, ji mêjve tê berî çend sala wan dîsa bomba napalm avîtibu Kurdistana Başûr û dîsan bi hezaran kurd bibûne penaber û ji bona sitarekî bi ser av û şetan va ketîbû. Kurd ji bona starê wê demê xwe avîtibûn tor û bextên Îranîyan. Her çend bizanîya ku Îran jî ne doste, lê çawa bikirana mefer tunebû ji bo starê cîyê herî nêzîk Îran û Kurdistana Îranê bu. Kurdistana Îranê wê demê di bin bandurîya rêjîma Îranêda maye. Bi hezaran mirov hatibu kuştin,nêzîkî 3000-r malbat têk çûbû ,mal û xanî û debar hemî ji ber bombebaranê wêran bibu, gelo gunê kurda çi bû? Kurda xwe li dijî êrişa diparast û ne dixwastin ku şer welatê wan xopan bike.

Di sala 1988-a Seddam li ser yek êrişî 75-c navçeyên Kurdistanê kir. Ev êriş bi balafir û frokê hate kirin, bar û avêjên wan jî jehrîya kîmyayê bu. Bingehê pêşmergên navçê Zaxo LEQ -a 1-ê, bi erdêra bû yek. Kurdan nekarin xwe li himberî cekên kîmyayî ragîrîn. Wê roja reş, nêzîkî 10 000-r kurd hatine qelandin û kuştin, wekî 20 000-an jî birîndar bun û ewên din jî ku jimara wan digihîşte bi sed hezaran, li çar alî bela bun hewarîya xwe ji hemu cîhanêra beyan kirin.

Ew weşeta nedîtî, dîyare wê çendîçend sal wê bîra meve, û wê bê neletkirin. Ev qetlîyamek, mrovkujîyek gelek mezin bu. Lê bê dengî hertim û hertim beşê kurdaye kesî guh neda dengê nalîna zarokên kurd. Seddamê faşîste xwînxwar dixwast ku gelên kurd ceza bike .Bi rastî jî ev ceza gellek giranbu. Wî dixast ku li ser axa kurdan navçeyeke vala û taybetî pêk bîne. Çekdarên kurd serê ewil vî navçeyê bombebaran kirî bernedan û bi qederê karîna xwe li ber xwe dan. Lê, ji heft beş artêşên Îraq sê beşên wî di vî opêrasîonêda beşdar bibun û ev hêz jî qabil nebu ku bi hêsanî têkhere û bişkê. Cehşên hindur jî li pişta artêşên xwînrêj li dijî gellên xwe şer tikirin. Pêşmerga ji alîyekva jin û zarokên kurd ji ber vê wehşetê direvandin, ji alîyek dinva jî, bi cekên destane li himberê debabe û frokeyên rêjîma nîjatperest şer tikirin.

Kurdên Helepçê vî alî, wî alî, bi perîşanî û bê kesîyêda revîn xwe spartine Turkîyê û Îranê. Sere ewil Turkîyê sînorê xwe girt lê paşê dît ku badilhewaye, kurd kurda li devra nahêle, sînor vekir û ji sed hezaran jortir kurdên Îraqê hatine Turkîyê. Birçîtî, neçarî, bêdermanî û tezîtîyan wan bi çî wekî mirovan jî rêîjîma Turkîyê ru neda wan. Her wek ku dîlên şer bûn bi grew hatibûn girtin. Li Mêrdîn, Dîyarbekir û Mûşê bineçîyên sitarê nîşan da û çend kon û hinek xwarin û wexarin da wan, tu heqek penaberî li kurdanra nas nekir. Kurdên hatî di kanpên xweda her wek hêsîr û dîla di nav neçarîyêda xwe ji bombên kîmyayê parastin. Lê bextreşîya kurda li vir jî domand. Lewra gelek car hêzên ewlekarîya Turkîyê jehrî û dermanê mirinê avîtine nav xwarin û vexwarina kurdên penaber û her weha serok û pêşmergên hatî bi dizî û xef-xef dane rêjîma zordesta Îraqê. Mixabin, ev hemû hovîtî û qirkirin bin çavê cîhanê didomîya û kesek pêşî li vê rewşa xerav û ne mrovî nedigirt. Denk ,ji bîr û raya cîhanê û bi taybetî ji hêzên pêşverû û dêmokratên Turkîyê jî dernedikêt.

Tahir Silêman zîyareta Helepçêda

Kesî li halê kurda nedipirsîya

Bi rastî jî, buyera Helepçê qezîyake gelekî mezine. Careke din hate dîtin ku,kurd divê, dost û dijminên xwe baş ji hev cuda bikin. Di hemû perçeyên Kurdistanêda li ku derê dibe bila bibe, dema ku leyzek li ser çarenusîya kurd bê leyîstin, rêxistin û sazumanên kurdewarî hev her tim baş agadar bikin û ji hev bi xeber bin, piştovanî û pişt kirîya hev bikin. Vaye çendin care ku dijmin bi ser kurdada agir dibarîne,sedem ku nikarîne li cîhanê dengê xwe bilind bikin,kesek xwe negîhandîye hewara kurdan. Gelek car dujmin kurda bi xwe berdaye hev û ew xwe daye alîkî temaşa şerê brakujîa kurda kirîye. Hêzên welatparêzên kurd jî bi dijmin xapîyane dest avîtine pêsîra hevdu û li dawîyêda doza Kurdistan bê hêz û bê deng maye. Gelek kurdên xwaîn û xwefroş jî mafên kurdayetdî firotine dijmin û bi rûreşî li gel dujmin cî girtine.

Di hemû beşên Kurdistanê de, dema pirsa kurdî hatibe holê, hemî rexên dijmin bi hevra yek dengî kirine û li dawîyê xwaşbinyek mirovatî ji, Kurdan re nasnekirine. Her wuha dewletên dijî maf u azadîya kurdan, her daîm, di nav xwe da gelek peyman û destbirakîya dizî û eşkere danîne. Wekî tê zanin di dîroka kurdan de gelek caran çar dewletên dagirker alîkarîya hev kirine û her tim hevkar bune. Dema ku tevgera kurdî li beşekî Kurdistanê pêşve çuye, nêzîkayî li edlahî û azadîyê kirîye: pêra û xof ketîye dilê wan zordarên beşên din. Ewana xwastine ku kurd her tim bindar bimînin. Her yek ji wan xwîn û heyîna kurda bi hêsanî bimêje. Ew di nav hevdu ji hev bi xeber bune; lê pir mixabin ku kurdan firsend û mecal netîtîye ku ew ji di nav xwe da şêwr û mişawirayek daynin,yekitî û hevkarîyek çêkin û cîhanê deng bidin. Dîyare xêra dujminên kurda ji kurda ra tune ye. Yekem dostê kurdan,pêşîn kurd bi xwe ne. Kurdên hemî beşên Kurdistanê birayê hevin û girînge her kesek ji bo azadîya Kurdistan di mercên xwe yên taybetî de serbixwe be û gerî kurd, di beşê xwe de ber bi rizgarî edlahîyê ve bibe.

Helepçe, wekî Hêroşîma û Nagasakî bû. Di serdema îro de, ev buyer li ser navê mirovahetîyê rûreşîyek mezin e, sûçek girane. Bona wêjî Seddam û hevkarên wî di dadgehê hatin dadigekirin û caze dardakirinêva emelên xwe "şûştin". Gelê kurd û dostên wî tu carî Helepçe ji bîr nakin. Kula helepçê zû bi zû ji dil naçe. Hêvîdarin ku ne kurd tenê, lê hemû gelên cîhanê carek din mirovkujîyek wiha nebînin û li çar alîyê cîhanê aşîtîyek pêt bidamezirandin…..

Amade kir: Tahir Silêman

www.pelave.com

HƏLƏPÇƏ FACİƏSİ HEÇ ZAMAN UNUDULMAYACAQ

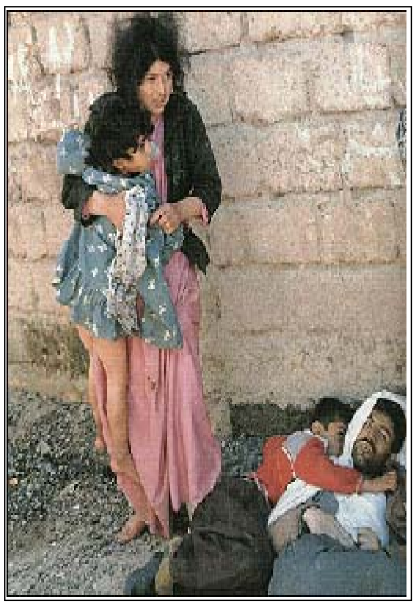

Tahir Süleyman Hələpçə şəhidlərini ziyarəti zamanı

İRAQ KÜRDÜSTANINDA KÜTLƏVİ QƏTL

İyirmi dörd il öncə, faşist Səddam tərəfindən Hələbçə qəsəbəsinə atılan kimyəvi bombalar nəticəsində 5000 insan öldü, 7000 insan isə müxtəlif dərəcəli sağalmaz yara aldılar.

Hələ İran- İraq müharibəsi zamanı irqçi Baas partiyasının rəhbəri, İraq prezidenti,diktator Səddam Hüseyn İ Dünya müharibəsindən sonra BMT-nin qadağan etdiyi "Sənf", "Tabun", "Sınır"-adlı kimyəvi qırğın silahlarından istifadə etmişdir. Qadağalara baxmayaraq o, 1984-cü ildən, İraq Kürdüstanının müxtəlif şəhər və qəsəbələrini bombalayan zaman həmin bombalardan istifadə etmişdir.

1988 -ci ilin martın 16-da xalqın Novruz bayramına hazırlaşdığı bir zamanda, gözlərini qan tutmuş faşist Səddam, Kürdüstanın Hələbçə, Hurmal, Dauçayla, İnar, Sirva və Şexuasan yaşayış məntəqələrinə kütləvi qırğın bombaları atdırmışdır.

Təkcə 70 000 dinc əhalisi olan Hələbçə şəhərinə atılan kütləvi qırğın bombaları zamanı 5000 insan ölmüş, 7000 insan isə müxtəlif dərəcəli yanıq yaraları almışdır ki, onların müalicəsi yoxdur. Nəticədə minlərlə uşaq, qadın-qoca cəsədləri ilə ölü bir qəsəbəni andıran Kürdüstanın Hələbçə şəhəri ll Dünya müharibəsindən bu yana ən dəhşətli vəhşiliyə bir səhnə olmuşdur. Vaxtı ilə dünya ictimaiyyətı faşist Səddama qarşı tədbir görsəydi, çox güman ki, nə Hələbçə qətliyamı, nə də sonrakı müharibələr baş verməzdi.

Gec də olsa bu gün ABŞ-ın prezidenti və dünya ictimaiy qatil Səddam Hüseynə qarşı qəti qərara gələrək qaniçənin rejimini dəyişdilər.Faşisti, özü hazırladığı və on minlərlə günahsız insanları asdığı dar ağacından asdılar. Əgər sistem dəyişilməsəydi çox güman ki, ölkəsinin vətəndaşlarına qarşı kütləvi qırğın silahı işlədən vəhşi, yəqin ki, bundan qatqat güclü kütləvi qırğın silahları qonşu dövlətlərə qarşı da istifadə edə bilərdi, belə zalımların qarşısı dünya ictimaiyyəti tərəfindən vaxtında alınmalıdır!

Sonda mübariz qəhrəman kürd xalqı, İraq parlamentinə Hələpçə qətliyamını soy qırım kimi qəbul etdirdi.

Bu bayram günlərində dünyanın bir sıra demokratik ölkələri, Hələpçə qətliyamını anır və Suriya kimi Novruz bayramını qana boyayan ölkələri isə lənətləyirlər.

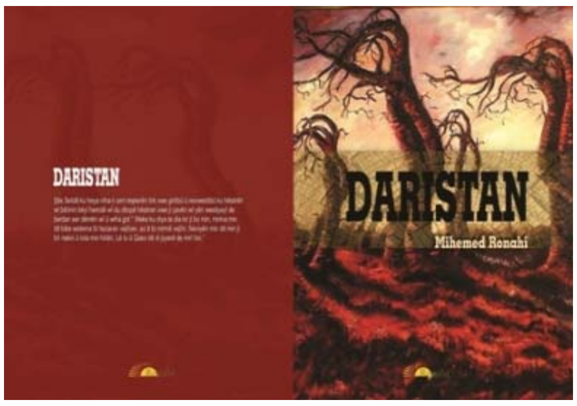

Ji Weşanên “Ronahî” berhema “DARISTAN” ya çîrokan

Avestakurd – Weşanxaneya Ronahî ev car bi berhema Daristan (Çîrok) ya romannivîs Mihemed Ronahî derkete pêşberî xwendevanên zimanê Kurdî

Weşanxaneya Ronahî berhemek nû pêşkeşî xwendevanên xwe kir. Berhema Mihemed Ronahî ya bi navê “Daristanê” vê hefteyê ji weşanxaneya ronahî hat weşandin. Berhem ji heşt çîrokan pêk tê û di her çîrokekê de serboriya darekê tê vegotin. Di van çîrokan de bi taybetî dar weke semboleke ji Kurdistanê ne. Di her darekê de birîneke kurdan tê zimên. Mihemed Ronahî beriya vê berhema xwe bi romana xwe ya bi navê Bendewarên adarê derketibû pêşber xwendevanan niha jî bi çîrokan berhema xwe ya duyem der bir.

"Nûçe Tv" cihê "Roj TV" girt

Avestakurd – Berî çend rojan ji Danîmarka bi navê Nûçe TV, televîzyonekê dest bi weşanê kir. Hem frekansa vê kanalê hem jî ekîba wê yên Roj tv ne.

Li gora ku hate ragihandin, ev kanala televîzyonê weke kanaleke nûçeyan hate damezirandin, lê belê ew stran û dîlan û govendan jî diweşîne. Li her kes li benda wê yekê bû ku Nûçe Tv, kanaleke serbixwe ya nûçeyan be, weke hemû kanalên nûçeyan yên cîhanê. Weke ku diyar dibe, tu cudabûnek di navbera wê, Stêrk tv û Roj tv de tune ye, ekîb, studyo û şêwaza weşan û programa wan weke hev in. Guhertin tenê di logo û jenerîkan de hatiye çêkirin.

Bulent Arinç: Şivan Perwer jî nirxê me ye

Avestakurd – Hikûmeta AKP'ê û berpirsên xwe yên bilind xwedî li zimanê Kurdî û hunerementdên Kurd derdikevin lê bê ku pirsa Kurdî çareser bikin.

Alîkarê Serokwezîrê Tirkî Bulent Arinç piştî daxuyaniyên der barê zimanê Kurdî de, vê carê behsa hunermendê Kurd Şivan Perwer jî kir. Arinç li Enqereyê di civîna ji bo roja 8'ê Adarê ya cejna jinê de axivî. Arinç got "Mihemet Akif jî nirxê me ye, dilê wî li welatê wî ma. Cihê Nazim Hikmet jî di dilê me de heye. Şivan Perwer jî nirxê me ye." Berî niha Arinç der barê zimanê Kurdî û gelê Kurd de jî axivî bû û gotibû ku, zimanê Kurd, dîroka Kurd, çanda Kurd rastiyeke, lê Arinç ev rast tenê di ziman de qebûl kiribû û gotibû ku divê tenê zimanek giştî yê perwerdê hebe ew jî zimanê Tirkî ye.

Bîranîna "23 saliya" koçkirina hunermend Mihemed Şêxo

Avestakurd - Îro (9-3-2012) bîranîna derbasbûna 23 salan di ser koçkirina hunermendê kurd yê navdar Mihemed Şêxo "Bavê Felek" re bû.

Mihemed Şêxo di sala 1948 an de li gundê Kerbawî li herêma Qamişlo li kurdistana Sûriyê ji dayik bibû, di 9-3-1989 an de di nexweşxaneya Niştimanî de li bajarê Qamişlo xatir ji dilhezên xwe xwest û ji dunyayê koçkir.

Avestakurd

Demîrtaş Serokwezîrê Tirkî bi fermandayîna bombebaranê tawanbar kir

Avestakurd – Hevserokê Giştî yê BDP'ê Selahedîn Demîrtaş Serokwezîrê Tirkî Erdogan bi fermandayîna bomberankirina komkujiya Roboskiyê tawanbar kir.

Demîrtaş tevlî Kongreya BDP'ê ya navçeya Mîdyada bajarê Mêrdînê bû. Demîrtaş di axivitina xwe de bal kişand ser bûyera komkujiya gundê Roboskiyê ku di encama bombebarana balefirên şer ên Tirkî de 34 Kurd (Piraniya xwe zarok bûn) hatibûn kuştin û da diyarkirin ku Serokwezîrê Tirkiyê Erdogan fermana vê komkujiyê daye. Demîrtaş got "Serokwezîr Erdogan 2 meh û nîv li ser komkujiya Roboskiyê re derbas bûn, lê hêj we bûyer ronî nekiriye, hêj hûn lêkolîn dikin. Hûn çi lêkolîn dikin? Hûn rabûna balefirên şer lêkolîn dikin? We ferman da? We dizanî bû ku sivîlin." Demîrtaş her wiha di berdewamiya axivitina xwe ya ji bo Erdogan de got "We fermana rabûna balefirana û bombebaranê da. We ferman da Serokwezîr. Ligel ew çend ronî ye hûn lêkolînê dikin."

Demîrtaş bi şêwazek yekser û vekirî Serokwezîrê Tirkî tawanbar kir ku fermana komkujiyê wî daye.

Avestakurd

BDP biryar da Newroza îsal 10 roj bin

Avestakurd – BDP'ê biryar da îsal li gor salên derbas bûyî pîrozbahiyên cejna newrozê zûtir dest pê bike.

Li bajarê Diyarbekirê yek ji berpirsên BDP'ê Zubeyde Zumut der barê pîrozbahiyên cejna newrozê de de daxuyaniyek çapemenî da. Di daxuyaniyê de Zumut da diyarkirin ku, newroza îsal 10 rojin û li şûna 21'ê Adarê dê li roja 18'ê Adarê dest pê bike. Her wiha got ku ji bo newroz di van 10 rojan de herî baş bê pîroz kirin, komîteya amadekar ya newrozê kar û xebatê xwe dike. Zumut her wiha da diyarkirin ku gelê Kurd di van rojên cejnê de dê helwesta xwe ya siyasî bersiva siyaseta jehrî ya AKP'ê li qadan bide.

Avestakurd

Mesrûr Barzanî: Dewleta kurdî mafekî me yê sirûştî ye

AVESTAKURD - Serokê ajansa parastina asayişa herêma Kurdistanê Mesrûr Barzanî tekezî li ser wêçendê dike, ku geşkirina demokrasîyê li deverê, di berjewendîya Kurdistanê de ye.

Barzanî dibêje, ku gelek caran vexwandineka şaş bo azadî û demokrasîyê dihê kirin û ew tişt nahê berçavgirtin, ku sinorê azadiyê jî hene.

Serokê Ajansa Parastina Asayişa Kurdistanê û endamê polîtburoya PDK-ê, Mesrûr Barzanî di hevpeyvînek rojnamevanî de ya bi rojnameya Xebat re behsa babetên girîng dike û herweha bersiva hindek pirsan dide.

Di vê hevpeyvînê de Mesruru Barzanî behsa demokrasiyê û azadiye dike û di vê derbarê de dîtinên xwe dibêje.

Barzanî dibêje:´´ Gelek caran bi şaşî nirxandina demokrasiyê û azadiyê tê kirin. Sinorên azadiyê jî hene. Mirov dikare mafê xwe yê azadiyê û demokrasiyê bi kar bîne. Lê nabe ku mirov mafê kesek din binpê bike.``

Mesûr Barzanî,wek din dide xuyakirin ku, tu merc nîne ku her tişta ku opozisyon dike û dibêje raste. Herweha her tişta ku opozisyon dibêje ji aliyê desthilatê ve çewt nayê şirovekirin.

Barzanî herwisa tekezî jî dike, ku ´´ Ya girîng ewe ye sîstemeka saxlem bê dîtin da ku opozisiyon rêz li îradeya piranîyê bigire û desthilat jî mafên kêmîne (kêmîneya siyasî) li ber çav bigire û hemû bi hev re hevkar bin bo pêşxistin û parsatina ezmûna me.´´

Di derbarê hinek qise û axavtinan de ku di derbarê ajansa parastina asayişa Kurdistanê de li hinek dezgehên ragihandinê tên kirin jî, serokê ajansa parastina asayişa Kurdistanê got: ´´ Pîwan ji bo hilsengandina karên ajansê nerîn û raya piranîya xelkê ye ku roj bi roj hezkirina xelkê ji bo ajansê zêdetir dibe.´´

Mesrûr Barzanî di hevpeyvîna xwe ya rojnama Xebat de, piştîvanîya xwe bo axavtinên serokê Kurdistanê yên di derbarê mafê Kurdistanê bo damezrandina dewleta kurdistanê de jî dike û tekezî jî dike, ku ´´ Pêş hemû tiştekî divê xelkê Kurdistanê amade bin bi ser û mal parêzgarîyê ji xak û niştîman bikin û dest ji berjewendîya kesayî û milmilanîya kesayî a hizbayetî berdin û û bi kirdar bo evê armancê pêngavan bihavêjin.´´

Di derbarê kongreya netewî de jî Mesruru Barzanî dibêje: ´´ Kongreya neteweyî dikare hewlên cenabê serok Barzanî bo binbirkirin ayekcarekî ya şerê navbera Kurd-Kurd biçespîne ke li gor nerîna min yek ji mezintirîn destkevtên cenabê serok Barzanî bûye heta niha.´´

Avestakurd

Kurd jî beşdariyê di civîna Dostên Sûriyeyê de dikin

Endamê komîteya peywendiya a Civata Niştimaniya Kurdî ya Sûrîyê tekez kir ku şandeyeke Civatê ku, ji 3 kesan pêk tê, dê beşdariya civîna Dostên Sûriyê bike, ku biryare roja înê li Tunisê bê sazkirin.

Endamê komîteya peywendiyên derve a Civata Niştimaniya Kurdî ya Sûrîyê, Sadedîn Mela ji AKnewsê re got:

- Heyeteke 3 kesî ji endamên komîteya peywendiyên derve a Civata wan dê di civîna Dostên Sûriyê de beşdariyê bikin.

- Ji bo ku, eeteweya kurd nehê piştguhxistin yan dûrxistin û hemû mafên xwe yên neteweyî werbigire Civata Niştimaniya Kurdî dê çend daxwazan pêşkêş beşdarên civînê bike. Navhatî amaje pê kir ku dê daxwaza parastina welatiyên sivîl jî bikin, û awayî rejîma dahatî ya Sûriyê ne navendî û demokratîk be.

Sadedîn Mela hêvî jî kir ku opozisyona sûriyê bikaribe helwêsta xwe bike yek, ji ber ku Civata Niştimanî ya Sûrî hemû partî û bizavê sûrî li xwe nagire.

rojevakurd.com

Suriya müxalifəti Kofi Annanın dialoq çağırışını rədd edib

Ötən gün təhlükəsizlik qüvvələrinin hücumları nəticəsində azı 62 nəfər öldürülüb

Suriyada vəziyyət gərgin olaraq qalır. Suriya İnsan Haqları müşahidəçi qrupunun məlumatına görə, ötən gün təhlükəsizlik qüvvələrinin hücumları nəticəsində azı 62 nəfər öldürülüb. Hücumların əsasən, Homs və İdlib şəhərlərində həyata keçirildiyi bildirilir. Ölkənin müxtəlif yerlərində çəkilmiş həvəskar kadrlar isə hər gün yayımlanmaqda davam edir. Ötən gün Homs şəhərində çəkilmiş kadrlarda şəhərdə zorakılığın davam etməsi görüntüləri nümayiş etdirilib. Kadrlarda raketlərin və tank mərmilərinin səsini eşitmək olur.

Əhali isə növbəti etiraz aksiyalarına başlayıb. Ötən gün cümə namazından sonra ölkənin bir çox şəhərlərində, eləcə də, paytaxt Dəməşqdə, Homs, İdlib və Dəraa şəhərlərində nümayişlər keçirilib. Aksiyada etirazçılar hökumət əleyhinə şüarlar səsləndiriblər və Bəşər Əsədin dərhal istefasını tələb ediblər. Həma şəhərində isə ölkənin kürd icması hökumətə qarşı etiraz edib. Suriya müxalifəti kürd icmasını öz tərəfinə çəkərək onların etirazlarda iştirak etməsinə nail olmaq istəyir. Bəşər Əsəd isə 250 min kürdü öz tərəfinə çəkmək məqsədilə onlara aprel ayında vətəndaşlıq vermişdi. Ölkə müxalifti BMT-Ərəb Liqası İttifaqının Suriya böhranı üzrə nümayəndəsi Kofi Annanın dialoqlara çağırışını rədd edib və bildirib ki, ölkədə qətliama son qoyulmadıqca bu cür danışıqların mənası yoxdur.

ANSPRESS.COM

Güney Azərbaycanın Sulduz şəhərində parlament seçkilərinin nəticələrinə etiraz olundu

Güney Azərbaycanın Urmiyə vilayətində fəaliyyət göstərən "Urmu İşçiləri" saytının yaydığı xəbərə əsasən Sulduz şəhərinə İran və İraq Kürdüstanından gələn Kürdlər parlament seçkilərində namizəd olan Kürd əsili Abid Fətahiyə səs verməklə onu dəstəkləyiblər və seçkilər bitdikdən sonra Kürd bayraqlarılə Sulduz şəhərində şənlik etməyə başlayıblar və Sulduz Kürd şəhərdir kimi Kürd dilində şuarlar səsləndirməyinə baxmayaraq polis və təhlükəsizlik məmurları onların qaşısını almayıb.Yerli əhali gəlmə kürdlərin bu əmələrində narahat olaraq sulduz şəhərinin icra hakimiyətinin qarşısına toplaşaraq etiraz etmək istəsədə polislər buna imkan vrməyib və yerli əhalinin qarşısını almaq üçün Urmiyədən çoxlu sayda xüsusi təyinatli polis və Bəsic məmurları gətirilib.Sulduz əhalisi və ziyalıları Urmiyə İmam cüməsi və hərzaman o bölgənin Kürdləşməsinin qarşısını alan Molla Həsənini Sulduza çağırmağa məcbur olub.Tez bir zamanda sulduza gələn İmam cümə Molla Həsəni şəhər rəhbərliyilə görüşərək bildirib ki Sulduz tarixən və indidə türk şəhəri olub və bundan sonrada olacaq nəqədər mən sağam bu şəhərin parlamentdə nümayəndəsi Sulduzlu və türk əsilli olmalıdır əks təqdirdə şəhərdə ciddi qarşıdurma yarana bilər.Məşhur Molla Həsəni əlavə edib ki yəqin ki seçkilərdə saxta karıqa yolverilib əgər belədirsə seçkilərin nəticələri bu şəhərdə ləğv olunmalıdır.Məlumata görə parlament seçkiləri ərəfəsində və seçki günü kürd şəhərlərindən məhz Sulduz şəhərində səsvermək üçün çoxlu sayda Kürd gətirilib və İran rejimi onların qanunsuz olaraq o şəhərdə seçkilərə qatılmağına şərayit yaradıb.

Davam.az

İbrahim Tatlısəs hönkür-hönkür ağladı

Ötən il silahlı hücuma məruz qalaraq başından yaralanan Türkiyənin məşhur müğənnisi İbrahim Tatlises həm səhhətilə, həm də gələcək planları ilə bağlı mətbuat nümayəndələri qarşısında açıqlama verib. ANS PRESS-in Türkiyə mətbuatına istinadən verdiyi məlumata görə, "Fənərbaxça" ilə "Kayserispor" futbol klublarının oyununu izləyən İbrahim Tatlısəs daha sonra jurnalistlərlə söhbət edib. Oyun zamanı həyat yoldaşı Ayşegül Yıldız və yaxın dostu aktyor Aydemir Akbaş da ona yoldaşlıq edib.

Oyundan sonra mətbuat nümayəndələri ilə söhbəti zamanı səhhətinin günü-gündən yaxşılaşdığını deyən sənətçi heyranlarına bir çox sürprizlər edəcəyini söyləyib. Mikrofonlara və yanında oturan dostuna zarafatyana yumruq vuran İbrahim Tatlısəs sonradan İstanbuldakı xəstəxanaların vəziyyətilə bağlı söhbət açıb. Sənətçi tamam sağalandan sonra fiziki müalicə üzrə bir xəstəxana açmaq fikrində olduğunu bildirib. O bu fikrə İstanbulda müalicə üçün getdiyi xəstəxanalarda şəraitin yetərsiz olduğu üçün gəldiyini deyib. İstanbulda müalicə aldığı xəstəxananın rəhbərlərinin ondan istifadə etdiyini deyən İbrahim Tatlısəs həmin xəstəxanada xəyal qırıqlığına uğradığını da gizlətməyib:

"Həmin xəstəxananın rəhbəri hələ də mənim adımdan istifadə edir, internetdə məlumatlar verir. "İbrahim Tatlısəs xəstələrə örnək oldu" deyirlər. Xəstəxanaya yeni robot gətirdiklərini deyirlər, amma bu günə qədər həmin robotu nə gördüm, nə də ondan istifadə etdim. Amma hər gün kanallarda mənim adımdan istifadə edirlər. Buna inanıb gələn xəstələrin də, mənim kimi ümidləri puç olur. Bunları deməklə xəstələri başa salmaq istəyirəm ki, hər eşitdiklərinə inanmasınlar".

İbrahim Tatlısəs pərəstişkarlarını yeni musiqi albomu çıxaracağı ilə də sevindirib: "Bomba kimi gəlirəm. 3 aya yeni kasetim çıxır. Albomda türk və kürd dillərində musiqilər olacaq. Onların içərisində insanları ağladacaq musiqilər də var. Onlardan ən gözəli "Kürd süfrəsi" adlı musiqidir. Özüm dəfələrlə dinlədim və ağladım. Mənim ifamda dinləyən hər kəs ağlayacaq. Çünki mənim üçün yazılan musiqidir".

Bundan başqa, İbrahim Tatlısəs müalicə aldığı zamanda yanında olan hər kəsə təşəkkür edib. Onların duaları ilə ayağa qalxdığını deyən sənətçi bu zaman ərzində insanları yaxşı tanıdığını bildirib.

"Dostumu, düşmənimi yaxşı tanıdım. İnsan büdrəyəndə, yıxılanda hər şeyi yaxşı anlayır, hər şeyi yaxşı görür, nəyə qadir olduğunu, nə olduğunu dərk edir", - söyləyən İbrahim Tatlısəs vurulduğu gün qapısına əmlakını müsadirə etmək üçün məmurlar gətirənlərin də olduğunu deyib.

Sonda İbrahim Tatlısəs əsəblərini cilivlaya bilməyib: "Allah heç kəsi bu hala salmasın, hətta məni bu hala salanları belə. Çünki bu hal dözülməzdir", deyə İbrahim Tatlısəs göz yaşlarına sahib ola bilməyib.

Kılıçdaroğlu: "Siyasi həyatımı bu ölkə üçün fəda etməyə hazıram"

Siyasi həyatımın bitməsi bu ölkənin maraqları çərşivəsindədirsə, siyasi həyatımı bu ölkə üçün fəda etməyə hazıram. Bunu Türkiyənin Cümhuriyyət Xalq Partiyasının (CHP) sədri Kamal Kılıçdaroğlu bəyan edib. SalamNews-un Türkiyə mətbuatına istinadla verdiyi məlumata görə, Kılıçdaroğlu "Sky Türk 360" televiziya kanalında "Siyasət meydanı" verilişinin qonağı olub. Aparıcı Əli Kırcanın "Kürd probleminin həlli yolunda hansı risklərə gedərsiniz?" sualına Kılıçdaroğlu belə cavab verib: "Siyasi həyatımın bitməsi bu ölkənin maraqları çərçivəsindədirsə, siyasi həyatımı bu ölkə üçün fəda etməyə hazıram. Hər cür riskə gedərəm. Təki, bu ölkənin maraqları, birliyi, bütövlüyü qorunsun. Qarşıdurmalar XXI əsr Türkiyəsinə yaraşmır. XXI əsr Türkiyəsi bu problemi həll etməyə hazır olmalıdır. Qanı axan bizim vətəndaşlarımızdır. Biz öz insanımıza, öz ölkəmizin maraqlarına sahib çıxacağıq".

SalamNews, N, Ələkbər.

Yaxın Şərqdə daha bir "Kürdistan"?

Suriyanın Türkiyə sərhəddi boyu, əsasən kürdlərin yaşadığı bir neçə şəhəri əhatə edən bölgəsində "Qərbi Kürdüstan" adlı muxtariyyət elan olunub. Bia.az-ın Türkiyənin "Star" qəzetinə istinadla verdiyi məlumata görə, Suriyada baş verən hadisələrdən maksimum öz xeyirlərinə istifadə etməyi qərara alan Suriya kürdləri, İraqdan sonra vətəndaş müharibəsi və xaosun girdabına sürüklənmiş ikinci bir ərəb dövlətinin ərazi bütövlüyünü hədəf alan daha bir addımı atdılar.

Şimali İraqdakı kürd bölgəsini Şərqi, Suriyadakı kürd bölgəsini Qərbi, Türkiyədəki kürdlərin yaşadığı Cənubi-Qərbi Anadolunu Şimali Kürdistan adlandırmaqla, bu coğrafiyada müstəqil bir kürd dövlətinin yaranacağına inandırılan bölgə kürdləri və onlara rəbərlik edən qruplar, siyasiləşmiş aşirətlər və nüfuzlu torpaq ağaları, adı çəkilən bu üç dövlətin ərazi bütövlüyü və Milli Təhlükəsizliyi üçün böyük bir təhdid kimi qiymətləndirilməkdədir.

Əldə olunan məlumatlara görə "Qərbi Kürdistanın" paytaxtı kimi Afrin şəhəri seçilib.

Bia.az

"Türkiyədə açar oyunçuların profilləri"

"Fətullah Gülən Türkiyədə yeni bir mühafizəkar təbəqə yaradıb"

ABŞ Konqresinin Araşdırmalar Mərkəzi tərəfindən hazırlanan "Türkiyə: Arxa plan və ABŞ ilə əlaqələr" başlıqlı hesabatda Ərdoğan dünya lideri, Gül yumşaldıcı güc kimi təqdim edilib. "Qafqazinfo"nun Türkiyə KİV-nə istinadən verdiyi xəbərə görə, 46 səhifəlik hesabatda tək partiyalı iqtidarın gücdən istifadə etməklə öz istədiyi kimi konstitusiya hazırlaması narahatlıq yaradan məsələ kimi qeyd olunub.

Hesabatda Türkiyədə əhalinin 15-20%-nin kürd əsilli olduğu və AKP hökumətinin kürd dilinin gündəlik həyatda, seçki kampaniyalarında və mediada istifadə edilməsinə şərait yaratması demokratik addım kimi qiymətləndirilib.

Bundan başqa, 1980-ci illərin sonunda ortaya çıxan Fətullah Gülən hərəkatının orta sinif türk toplumunda yayılaraq yeni bir mühafizəkar təbəqə yaratdığı deyilir. Gülən hərəkatının Türkiyənin siyasi partiyalar ilə eyni məsafədə durması isə diqqət çəkən məsələ kimi qeyd edilib.

Hesabatın diqqət çəkən tərəflərindən biri də "Türkiyədə açar oyunçuların profilləri" başlığı ilə dərc olunub. Burada ölkənin açar oyunçuları kimi prezident, baş nazir, xarici işlər naziri, CHP lideri və PKK lideri Abdulla Öcalanın bioqrafiyalarına yer verilib.

Prezinet Gül hazırda Ərdoğan hökumətində yumşaldıcı bir güc olaraq rol oynadığı, Ərdoğanın 1997-də oxuduğu şerlə əlaqədar həbs olunduğu, 2001-də AKP-ni yaratdığı, siyasi qadağaya baxmayaraq 2003-də keçirilən xüsusi seçimlə baş nazir olduğu, Dünya İqtisadi Forumunda İsrail prezidenti Şimon Pereslə olan qalmaqaldan sonra həm Türkiyə, həm də Yaxın Şərqdə ən məşhur dünya lideri olduğu qeyd edilib.

Qafqazinfo.az Səidə

Сегодня день памяти Моллы Мустафы Барзани

14 марта 1903 - 1 марта 1979

Начало в № 156

С этого момента Барзани приобрёл положение абсолютного лидера ДПК, уже никем никогда не оспаривавшееся.

Основные требования Барзани к Багдаду сводились к предоставлению Курдистану широкой автономии и прекращению дискриминации курдов при назначении на государственные должности и распределении бюджетных средств. Будучи реалистом, целей создания независимого Курдистана он не выдвигал; он отдавал себе отчёт, что такая акция противоречит интересам как всех ближневосточных, так и великих держав, а потому заранее обречена на неудачу и способна только погубить курдское движение. Впрочем, в минуты особого подъёма или раздражения против Багдада у него вырывались слова о провозглашении независимости. Барзани стремился ладить с властями Турции, Сирии и Ирана (стран, разделивших Курдистан) и подчеркивал, что курды в каждой стране должны решать свои проблемы самостоятельно. С другой стороны во всех странах, где проживали курды (включая Ливан), были созданы свои "Демократические партии Курдистана", ставившие целью помощь барзанистскому движению; согласно их идеологии, Иракский Курдистан — центр курдского движения, и успех курдов во всех частях "Большого Курдистана" неразрывно связан с успехом или неудачей Барзани в Ираке.

В смысле международной политики Барзани пытался не связывать курдское движение с каким-то одним блоком, а обеспечить ему максимально широкую поддержку: продолжая получать помощь из Москвы, он обеспечил себе поддержку Ирана и Израиля, благожелательное отношение Египта, в меньшей степени Сирии; сильны были позиции курдов и во Франции. Особенно упорно и настойчиво стремился Барзани заручиться поддержкой США; но это удалось ему только в 1972 году, когда Ирак тесно сблизился с СССР. В интервью западным журналистам он настойчиво подчеркивал, что он — не коммунист, и определял себя как "нейтрала" (то есть сторонника "позитивного нейтралитета" — того, что впоследствии стали называть "неприсоединением").

Договор 11 марта 1970 года между Барзани и Саддамом Хусейном, признавший право курдов на автономию, был вершиной политических успехов Барзани. Однако вскоре отношения между Барзани и Багдадом вновь стали портиться. В "мирный" период он пережил целый ряд покушений, организованных спецслужбой "Мухабаррат": в ночь на 7 декабря в Багдаде была обстреляна машина его сына Идриса; 29 сентября 1971 года в его резиденцию в Хаджи-Омране была заслана делегация арабских шейхов, снабженных взрывчаткой (погибло двое охранников; сам Барзани отделался царапиной). В июле 1972 года к Барзани был подослан новый убийца (сирийский курд Ибрагим Габари), впрочем с самого начала перевербованный курдской спецслужбой "Парастин", которая и предъявила его журналистам.

Изданного баасистами Закона об автономии Курдистана (11 марта 1974 года г.) Барзани не признал. Основным пунктом противоречий был вопрос о границах автономии. На совещании курдского руководства, отвергшем правительственный закон, Барзани заявил буквально следующее: "Они (Баас) хотят, чтобы мы уступили Киркук и другие районы. Это невозможно. (…) Я не хочу, чтобы курды пришли к моей могиле и плюнули на неё, говоря: „Зачем ты продал Киркук?!"'

В этом последнем восстании Барзани пользовался массированной поддержкой Ирана, имевшей жизненно важное значение. Шаху он не доверял, называя его "гадюкой, всегда готовой укусить". Но он полностью доверял гарантиям, данным ему госсекретарём США Киссинджером. Поэтому ирано-иракское соглашение в г. Алжире от 6 марта 1975 года явилось для него неожиданным ударом. 19 марта Барзани, оказавшись в безвыходном положении, отдал приказ о прекращении сопротивления и уходе в Иран; 22 марта он сам покинул иракскую территорию.

С сыном Масудом в США[править] Последние годы и смертьШах предоставил ему дом в Кередже (пригород Тегерана). Однако крушение восстания оказалось для него и физическим ударом: уже в апреле его здоровье резко ухудшилось, летом он уехал на лечение в США, где ему поставили диагноз: рак. Весть об этом Барзани воспринял стоически: его сын Масуд, приехавший в США через несколько дней после постановки диагноза, вспоминает, что Барзани казался единственным весёлым человеком среди курдов, всячески пытаясь развеять мрачное настроение окружающих. "Смерть — это путь всех людей, — сказал он при встрече сыну. — Это — судьба, с которой невозможно бороться".

Барзани продолжал, насколько мог, прилагать усилия для курдского национального дела. Он активно добивался встреч с американскими политиками, настаивал на встрече с новоизбранным президентом Картером, пытаясь заставить США изменить свою позицию в курдском вопросе. Весть о свержении шаха в Иране внушила ему новые надежды. Но в этот момент его здоровье окончательно ухудшается.

1 марта 1979 года Барзани скончался в Вашингтоне. Его тело было похоронено в Шно, близ ирано-иракской границы; в 1993 году прах был перенесён в Барзан.

После смерти Моллы Мустафы ДПК и курдское движение в Ираке возглавил его сын Масуд.

Характеристика и историческая роль

Все, знавшие Барзани, в равной степени отдают должное как его талантам политика и воина, так и его высоким моральным качествам. Его личная непритязательность и аскетизм, преданность своим соратникам и своему делу, справедливость и гуманность, в сочетании с выдающимися интеллектуальными способностями, сделали его предметом всеобщего поклонения в Курдистане. Кази Мухаммед на суде отзывался о нём в следующих выражениях: "Я могу сказать, что Молле Мустафе Барзани свойственны человечность, смелость, прямота, бесстрашие — все эти черты, которые присущи великим людям (…). Также он имеет все качества, присущие мусульманским святым — любовь к Богу, религии и беднякам". Нейтральные наблюдатели (Эрик Руло, Дана Адамс Шмидт и др.) также чрезвычайно высоко ставят моральные и человеческие качества Барзани.

О Барзани как о полководце лучше всего свидетельствуют его враги. После прорыва Барзани с 500 соратниками боевых порядков иранской армии при Маку (9 июня 1947 года) начальник иранского генштаба Размара отдал приказ провести расследование: каким образом стало возможным подобное, "несмотря на то, что у армии было в 10 раз больше бойцов, чем у барзанистов, и, кроме того, она располагала такими средствами как автомобили и т. д." В том же приказе названы потери иранцев: 31 убитый и 35 раненых (в их числе и старшие офицеры). Барзанцы, по бесспорным данным (есть поименный список участников похода) — потеряли убитыми двух человек, из них одного уже после прорыва.

Насколько Барзани был щепетилен в моральном отношении, красноречиво свидетельствует случай, рассказанный в воспоминаниях Масуда Барзани. Сын, в качестве начальника спецслужбы "Парастин", предложил ему план убийства Хайраллаха Тульфаха (родственник и ближайший сподвижник Саддама Хусейна). У курдов была гарантированная возможность подложить в дом Хайраллаха мощную бомбу. Выслушав доклад, Барзани спросил, не пострадают ли члены семьи Хайраллаха — женщины и дети? И узнав, что здесь никакой гарантии быть не может, категорически запретил сыну ныне и впредь "даже и помышлять о подобных вещах".

Будучи деятелем национально-освободительного движения и глубоко верующим мусульманином, Барзани был решительно чужд всякой национальной или религиозной нетерпимости. В его отрядах наряду с курдами и мусульманами сражались арабы и христиане (халдеи и ассирийцы); он постоянно наставлял пешмарга, что война идет не с арабским народом, а с иракским режимом. Гуманное обращение с пленными также было одним из его постоянных требований.

Хотя восстание, поднятое Барзани, в конце концов потерпело крах, ему удалось заложить фундамент курдских политических структур, которые при более благоприятном обороте событий в 1991—2003 годах привели к созданию формально федерального, а фактически полунезависимого Иракского Курдистана.

КРГ поздравляет курдов с годовщиной Мартовского восстания

Региональное правительство Курдистана опубликовало поздравление курдскому народу в связи с 21-й годовщиной Мартовского восстания 1991 года.

В заявлении восстание описано как новый этап в истории курдского народа.

Далее в заявлении говорится:

"Региональное правительство Курдистана никогда не откажется от воли к реформированию и развитию эксперимента в Курдистане, наша политика заключается в предоставлении лучших услуг для граждан.

Эта годовщина должна стать новым началом для борьбы и совместных действий всех партий в решении проблем и недостатков и укреплении основ нашего опыта" - говорится в заявлении.

Ахмед Давутоглу: Анкара поддержит повстанцев Сирии оружием

Анкара намерена поддержать сирийских повстанцев, в том числе и оружием. С таким заявлением выступил министр иностранных дел Турции Ахмет Давутоглу. Выступление министра прошло в рамках пресс-конференции после его встречи с главой внешнеполитического ведомства Италии Джулио Терци. "Послание мирового сообщества может быть доставлено сирийской администрации разными методами, в том числе и вооружением Сирийского национального совета", - отметил Давутоглу.

Глава МИД Турции озвучил позицию Анкары спустя неделю после того, как премьер-министр Катара шейх Хамад бин Джасси аль Тани заявил, что международное сообщество должно взять на себя обеспечение сирийских повстанцев вооружением. Кроме Катара за аналогичную помощь выступила Саудовская Аравия. А на днях Давутоглу сказал, что применение президентом Сирии Башаром Асадом войск для подавления оппозиционно настроенных сил в стране несет в себе признаки военных преступлений.

Министр иностранных дел Турции Ахмет Давутоглу поддержал модель Йемена для Сирии, в которой продолжаются столкновения, сообщает TRT Russian. Давутоглу провел параллель между тем, что в настоящее время происходит в Сирии, и массовым убийством в Сребренице. "Происходящее все больше начинает напоминать ситуацию в Сребренице, Сараево. Руководство Сирии каждый день совершает преступления против человечества." Министр иностранных дел Италии Терци, в свою очередь, отметил, что он поддерживает йеменскую модель и не верит в обещания совершающего массовые убийства сирийского правительства по поводу реформ. В свою очередь, президент Сирии Башар Асад сообщил, что знает о "некоторых иностранных государствах", которые подпитывают вооруженные группы террористов, ведущих борьбу с правительственными силами.

В Сирии с марта 2011г. продолжается противостояние властей и оппозиции, которое грозит перерасти в гражданскую войну. По оценкам ООН, жертвами конфликта стали более 5 тыс. гражданских лиц.

Сирийская оппозиция оценивает количество жертв в 7,5 тыс. человек, тогда как официальный Дамаск утверждает о гибели 2 тыс. полицейских и военнослужащих от рук "вооруженных террористов", как правительство называет повстанцев.

Правительство Ирака: Большинство споров между Багдадом и Эрбилем будет решено после формирования правительства Нечирвана Барзани

Передставитель иракского правительства заявила сегодня, что большинство нерешенных проблем между Эрбилем и Багдадом будет решено после официального формирования новым премьер-министром Курдистана Нечирваном Барзани нового правительства.

Мариам аль-Раййес, советник иракского премьер-министра Нури аль-Малики заявила: "Федеральное правительство хочет решить все нерешенные вопросы, в соответствии с иракской конституцией".

Наиболее известные точки спора между Багдадом и Эрбилем включают бюджет пешмерга, доля Курдистана в Ираке государственного бюджета, нефтяных контрактов между региональным правительством Курдистана и зарубежными компаниями.

Камнем преткновения является также применение статьи 140 конституции Ирака в отношении спорных территории, в котором говорится, что решение проблемы этих территорий должно осуществляться в три этапа - после нормализации и национальной переписи населения должен последовать референдум среди населения, чтобы определить судьбу регионов.

Президент Курдистана встретился с новым главой МККК в Ираке

В четверг президент Курдистана Масуд Барзани принял нового главу Международного Комитета Красного Креста (МККК) в Ираке. На встрече новый глава МККК дал высокую оценку учреждениям и должностным лицам КРГ за их сотрудничество с МККК. Со своей стороны, президент Барзани выразил благодарность МККК за поддержку курдского народа в 1960-е и 1970-е годы прошлого века и во время восстания 1991 года.

Курдистан развивает связи с Болгарией

Болгария и Курдистан намерены сотрудничать в области торговли, туризма и обмена сельскохозяйственным опытом.

Это было заявлено после подписания ряда двусторонних соглашений и открытия Ассоциации дружбы Курдистан-Болгария.

Представитель Ассоциации Ибрагим Мустафа заявил на пресс-конференции в Эрбиле: "Целью Ассоциации является создание и развитие связей между Курдистаном и Болгарией, а также обмен опытом в дополнение к помощи Болгарии Курдистану в области туризма, высшего образования , промышленности и сельского хозяйства. "Наша ассоциация была официально зарегистрирована несколько дней назад, но мы работали в течение нескольких месяцев", добавил он. Одно из соглашений, подписанных между болгарским Министерством высшего образования и Ассоциацией, предполагает отправку в Болгарию курдских студентов для обучения в аспирантуре. "В следующем году в первый раз, курдские студенты будут допущены в известные университеты Болгарии," сказал Мустафа. "Кроме того, мы подписали соглашение с Министерством здравоохранения Болгарии об отправке курдских пациентов в четыре главных больницы страны для лечения сердечно-сосудистых заболеваний." Пресс-секретарь Ассоциации Мохаммед Маджид заявил на конференции, что Болгария планирует открыть консульство в Курдистане в начале следующего года.

Курдская поэтесса получила французскую премию

Курдская поэтесса Назанд Багихани получила французскую женскую премию Симоны Ландри за 2012 год. Премия Симоны Ландри - ежегодная премия, которая присуждается во Франции известным поэтессам "за качество работы, а также за мужество в постижении жизни и переживаниях проблем". Багихани была единогласно выбрана членами жюри из 42 соискательниц. Премия будет вручена ей 8 марта на церемонии в театре России в Париже.

Назанд Багихани издала пять поэтических сборников на курдском языке и один на английском. Ее стихи опубликованы в международных сборниках, а также в периодической печати. Ее работы были переведены на арабский, французский, английский, немецкий и персидский языки. Она также правозащитница и ученый, работающая в области гендера и насилия в Университете Бристоля. Ранее, в 2000 году, Назанд Багихани была удостоена британской премии Эммы Хамфри за свои работы и деятельности по вопросам насилия на почве чести.

kurdistan.ru

ДИПЛОМАТ

№ 09 (157) 12 - 18 Март 2012 ОБЩЕСТВЕННО-ПОЛИТИЧЕСКАЯ ГАЗЕТА

Последняя страница

Итальянские дипломаты в Курдистане

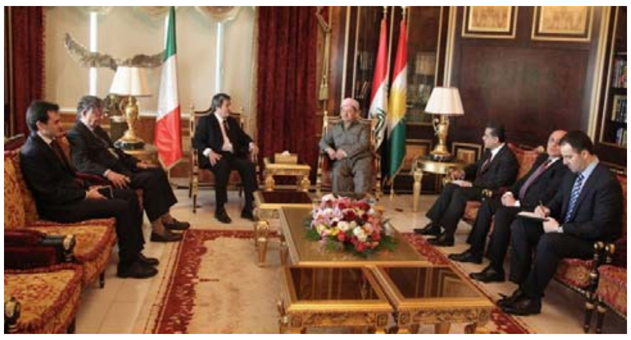

Посол Италии в Ираке и генеральный директор по политическим вопросам и вопросам безопасности в итальянском министерстве иностранных дел встретились с президентом Масудом Барзани в ходе визита в Курдистан.

Посол Италии в Ираке Джерардо Каранте и посол Сандро де Бернадрин совершают визит, который является частью усилий Италии способствовать установлению более тесных дипломатических и торговых отношений с Курдистаном и частью общего визита посла де Бернадрин в Ирак.

Во время встречи президент Барзани заявил, что он рад приветствовать послов в Курдистане. "Мы очень рады представителям правительства Италии и мы надеемся, что мы сможем увидеть увеличение их присутствия здесь в ближайшие годы, по мере того как регион будет продолжать развиваться и прогрессировать".

Посол де Бернадрин выразил удовлетворение в связи с возможностью посетить регион и сказал: "Ваше стремление к дальнейшему развитию наших отношений и ваше желание, чтобы мы открыли наше дипломатическое представительство в Эрбиле, является свидетельством нашей приверженности".

Стороны обсудили политические события в Ираке и регионе в целом; президент Барзани проинформировал послов о попытках курдских лидеров, как в Эрбиле, так и в Багдаде, объединить все политические силы на национальной конференции.

Посол де Бернадрин выразил надежду на разрешение спорных вопросов между политическими группами в Ираке. Он сказал: "Мы высоко ценим роль, которую играет регион, не только в Ираке, но и в регионе в целом. Мудрый подход, который ваше правительство приняло в ряде вопросов, обнадеживает, и мы считаем, что это способствует улучшению ситуации".

В ходе отдельной встречи с главой департамента иностранных дел, министром Фалахом Мустафой, обе стороны обсудили ряд сфер, в которых они могли бы более тесно сотрудничать, уделяя особое внимание расширению торгово-экономических отношений.

"Мы хотим развивать отношения, от которых выигрывали бы обе стороны", сказал министр. "Вы получите прибыль, а регион выиграет от вашего участия в восстановлении нашей инфраструктуры. Мы страдали от разрушений на протяжении многих лет. Сейчас мы находимся в процессе восстановления, и мы можем использовать вашу неизменную поддержку и участие", добавил он.

Кемаль Киличдароглу: курдский вопрос следует решить мирно

В интервью телеканалу "Скай.турк" лидер Народно-Республиканской партии Камал Киличдароглу заявил, что разработка проекта новой конституции Турции не должна быть" кухней одной партии". На вопрос, до каких пределов риска он лично может пойти в решении курдской проблемы, Кимличдароглу ответил: "Если интересы страны потребуют прекращения моей политической жизни, я готов пожертвовать своим политическим будущим. Я могу пойти на любой риск. Главное, чтобы единство и сосуществование страны было защищено. Мы обязаны нести мир на эту землю. На этой земле в 21 веке для Турции война неприемлема. И политические силы должны быть готовы решить этот вопрос. Если кто-то не готов к этому, он не должен идти во власть. Те, кто проливают кровь – это наши люди. И ради своих граждан мы должны решить этот вопрос. Если мы это сделаем, то мы станем сильнее."

Курдские партии выступят единым списком на выборах в провинциальный совет Киркука

Представители 13 партий Курдистана встретились в субботу в штаб-квартире Организационного Центра Патриотического союза Курдистана в городе Киркук. Участники встречи обсудили вопросы, касающиеся ситуации в Киркуке. Глава киркукской организации ПСК Хошияр Абдель Рахман заявил агентству ПУК-Медиа, что участники встречи выработали единую позицию по ключевым вопросам, касающимся Киркука. На встрече обсуждалось выступление курдистанских партий единым списком на предстоящих выборах в провинциальный совет Киркука, сказал Рахман. Все участники встречи подчеркнули курдскую идентичность Киркука и необходимость реализации статьи 140 Конституции, добавил он.

В Европарламенте пройдет конференция, посвященная курдам Сирии

12 марта в Брюсселе в здании Европейского парламента пройдет конференция, посвященная курдам Сирии. Одним из организаторов конференции является Курдский институт в Брюсселе. На конференции будет проанализирована ситуация, сложившаяся в настоящее время на Ближнем Востоке, и проблемы курдов Сирии. Будут затронуты вопросы прав курдского народа и политики в отношении курдов. Конференция посвящена 8-й годовщине восстания курдов в городе Камышлы. Как известно, в этот день 8 лет назад в Сирийском Курдистане вспыхнуло восстание, при подавлении которого было убито 30 курдов, 160 ранено и тысячи арестованы и брошены в тюрьму. На конференции будут выступать многие европарламентарии из разных фракций.

Открывается авиарейс Эрбиль - Урмие

В ближайшее время состоится открытие нового прямого авиарейса Урумие – Эрбиль с целью привлечения туристов и улучшения двусторонних отношений между Ираном и Ираком. Об этом заявил сегодня на заседании в Эрбиле заместитель губернатора иранской провинции Западный Азербайджан по вопросам планирования Голямреза Дизаджнежад, сообщает агентство Mehr. Эрбиль – город в Ираке, столица Иракского Курдистана (север страны), Урумие – административный центр Западного Азербайджана (северо-запад страны)(население Урмие - смешанное в нем проживают азербайджанцы и курды - ред.). "В соответствии с совместным решением иранской и иракской сторон весной этого года состоится торжественная церемония открытия нового авиарейса Урумие – Эрбиль", - заявил Голямреза Дизаджнежад. Он подчеркнул, что в Иракском Курдистане и провинции Западный Азербайджан находится много мест поклонения для мусульман-шиитов. По его словам, мэрия Западного Азербайджана планирует увеличить количество иностранных туристов в провинции.

kurdistan.ru

TƏBRİK EDİRİK!

"Diplomat" qəzetinin redaksiya heyyəti, Tahir Süleyman, Nəriman Əyyub, Vəli Əliyev və 13 saylı məktəb-liseyin müəllimləri – Siyabənd Əliyev, Rəşid Abbasov, Xanlar Məlikov, Zahid Səfərov, Aydın Səfərov, Əhməd Nəsrullayev, Elçin Musayev, Canbaxış Hüseynov məktəb-liseyin direktoru hörmətli Yasin Əliyevi 60 illik yubileyi münasibəti ilə təbrik edir, ona həyatda can sağlığı, uzun ömr, ailə xoşbəxtliyi və işlərində müvəffəqiyyətlər arzulayırlar.

TƏSİSÇİ VƏ BAŞ REDAKTOR: TAHİR SÜLEYMAN

ÎMTÎYAZ Û SERNIVÎSAR: TAHÎR SILÊMAN

УЧРЕДИТЕЛЬ И ГЛАВНЫЙ РЕДАКТОР ТАХИР СУЛЕЙМАН

Tel: +994 50 352-33-18

Xüsusi müxbirlər: RAMİZ CƏBRAYILOV, SAKİT ÇIRAQLI

Müəlliflərin mövqeyi redaksiyanının övqeyi ilə üstüstə düşməyə bilər.

www. Diplomata-kurdi.com

Ünvan: Bakı şəhəri, 40 Küçə S.Mehmandarov ev 25, mənzil-17

Navnîsan: Bakû 40 soqaq S.Mêhmandarov xanî 25 mal-17

Адрес: Баку 40, улица С. Мехмандарова дом 25 кв-17

Qəzet "Diplomat" qəzetinin bilgisayar мяркязиндя йыьылыб сящифялянib вя "Bəxtiyar-4" mətbəəsində çap olunmuşdur.

e-mail: diplomat_gazeti@box.az

Şəhadətnamə: NFŞ 005004966

BUSB-un2 saylı Sabunçu rayon filialı

VÖEN1800061582

H/h 438010000

Sifariş: 4500